

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของ
ศูนย์ศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดบุรีรัมย์

วิทยานิพนธ์

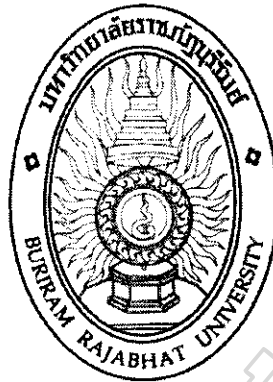
ของ

ปิยะ ขะจีฟ้า

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มิถุนายน 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**IMPLEMENTAION OF SUFFICIENCY PHILOSOPHY FOR
EDUCATION MANAGEMENT OF BURIRAM PROVINCE
OFFICE OF THE NON – FORMAL AND
INFORMAL EDUCATION**

Piya Kajeefar

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
of Master of Education Program in Educational Administration**

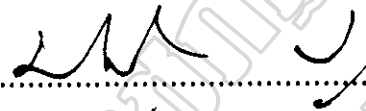
June 2017

Copyright of Buriram Rajabhat University

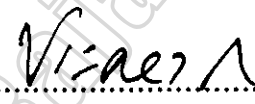

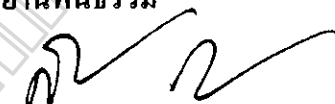
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นายปิยะ ขะจีฟ้า
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

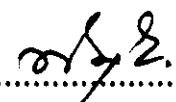

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริฉวี จุโทปะมา)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง กาญจนการุณ)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จีวัฒนา)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(ดร.พชนี กุลทานันท์)
คณบดีคณะครุศาสตร์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
9 ม.ย. 2560

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
9 ม.ย. 2560

ชื่อเรื่อง	การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์		
ผู้วิจัย	ปิยะ ขะจีฟ้า		
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิราณี จุโทปะมา	ที่ปรึกษาหลัก	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประคอง กาญจนการุณ	ที่ปรึกษาร่วม	
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
สถานที่ศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 217 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซ์และมอร์แกน แล้วทำการสุ่มด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 3 ลักษณะ ได้แก่ แบบสำรวจรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านกิจการนักเรียน และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจรวมไปถึงกระบวนการในดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากรทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู รวมไปถึงชุมชน รองลงมาคือ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และเป็นแกนนำในการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา และสถานศึกษาควรมีเกณฑ์การประเมินและการสนับสนุนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครูที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

TITLE Implementation of Sufficiency Philosophy for Educational Management of Buriram Province Office of the Non-formal and Informal Education

AUTHOR Piya Kajeefar

ADVISORS Assistant Professor Dr. Siranee Chutopama Major Advisor
Assistant Professor Prakong Kanjanakaroon Co - advisor

DEGREE Master of Education **MAJOR** Educational Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University **YEAR** 2017

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study opinions of teachers on implementing sufficiency philosophy for educational management of Buriram Province Office of the Non-formal and Informal Education, and 2) to compare their opinions on this issue. They were classified by using educational levels and experiences. The sample consisting of 217 teachers were selected by using Krejcie and Morgan table and stratified random sampling. The instrument used in this study was a questionnaire with three parts: checklist, five-rating scale and open-ended questions. Its reliability was 0.90. The statistics used to analyze the collected data were frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypotheses were tested by using t-test and F-test. Moreover, the paired differences were tested by using a Scheffe's method. The findings were as follows:

1. The sample's opinion for implementing the sufficiency philosophy for educational management of Buriram Province Office of the Non-formal and Informal Education were at a high level in overall and each aspect.
2. The opinions on this issue of the sample with different positions were significantly different at 0.1 level. Having considered each aspect, it showed that curriculum development and participation of parents and communities were also significantly different at 0.1 level while other aspect were not found different.
3. The opinions on this issue of the sample with different experiences were not significantly different at 0.1 level in overall and each aspect. Having considered each aspect, it revealed that curriculum development, students' activities and participation of parents and

communities were also significantly different at 0.1 level while other aspects were not found different.

4. The following extra opinions and suggestions about this issue were mostly made by the sample: All sectors including administrators, teachers and communities should be invited to participate in the training on educational management in line with the sufficiency philosophy in order to assist them to have knowledge about this. Moreover, schools should have evaluation criteria, support the school curriculum development and motivate teachers to manage instructional activities based on the sufficiency philosophy.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริราณี จุโทปะมา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประคอง กาญจนการุณ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จีวัฒนา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งสามท่าน คือ ดร.พรณี ราชจันทร์ ผู้อำนวยการศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ นางสาวสมใจ สมรูป ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา องค์กรบริหารส่วนตำบลสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และนายไพรัตน์ ชื่นศรี ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านแสงจันทร์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ช่วยตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย และให้ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครอบครัวชะงีฟ้า ที่เป็นกำลังใจ สนับสนุนและช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จทุกขั้นตอน

ประ โยชน์และคุณค่าจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณและแสดงความกตัญญูแก่บุพการี และบูรพจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย

ปิยะ ชะงีฟ้า

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา.....	9
ความหมายของการศึกษา.....	9
ความหมายของการจัดการศึกษา.....	10
จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	15
ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง.....	15
ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	17
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	18

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การแปลงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการปฏิบัติ	26
การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	27
กิจกรรมการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน	34
การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้.....	37
การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา	39
การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ	42
การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	45
การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษา	47
ด้านการพัฒนาหลักสูตร	47
ด้านการจัดการเรียนการสอน	53
ด้านกิจการนักเรียน	56
ด้านการพัฒนาบุคลากร	57
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน.....	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
งานวิจัยในประเทศ	59
งานวิจัยต่างประเทศ.....	67
3 วิธีดำเนินการวิจัย	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล	79
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	96
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	96
สมมติฐานของการวิจัย	96
วิธีดำเนินการวิจัย.....	97
สรุปผลการวิจัย.....	98
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	101
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	101
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	102
บรรณานุกรม.....	103
ภาคผนวก	113
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ.....	115
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย	118
หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม.....	119
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	115
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม	125
ประวัติย่อของผู้วิจัย	127

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 จำนวนประชากร ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	70
3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	71
4.1 จำนวน และร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน.....	80
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้าน.....	81
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมและรายข้อ.....	82
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ.....	83
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้านกิจการนักเรียน โดยรวมและรายข้อ.....	85
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยรวมและรายข้อ.....	87
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน โดยรวมและรายข้อ.....	89

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.8 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้าน.....	90
4.9 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมและรายด้าน.....	91
4.10 เปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมเป็นรายคู่.....	92
4.11 เปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน ด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นรายคู่.....	92
4.12 เปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน ด้านกิจการนักเรียนเป็นรายคู่.....	93
4.13 เปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเป็นรายคู่.....	94
4.14 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	95

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทยอย่างเป็นระบบด้วยการกำหนดนโยบาย ด้านการศึกษา โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรม เป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่าง สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างสมดุล และยั่งยืนและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุค โลกาภิวัตน์ ศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินงานตามเป้าหมายระยะที่ 1 - 2 พ.ศ. 2550 - 2552 กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร การดำเนินงานการจัดการศึกษาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการสถานศึกษารวมทั้งการพัฒนาการบุคลากร โดยพัฒนาเครือข่ายและขยายผล สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ก : 3) ซึ่งต่อมาสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้กำหนดให้กลุ่มส่งเสริมปฏิบัติการเป็นหน่วยงานเจ้าภาพดูแล การดำเนินงานในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและประชาสัมพันธ์ผลงานที่ผ่านมามาตลอดจนการวางแผนพัฒนาต่อไปในอนาคตรวมทั้งเป็นแกนกลางในการประสานงานเพื่อให้กอง/ศูนย์ ที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันขับเคลื่อนไปพร้อมกัน ซึ่งมีประเด็นที่ควรพิจารณาต่อไป ดังนี้ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มีความรู้ความเข้าใจ จนสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะทางการดำรงชีวิต ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา และถูกพูดถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแส โลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทต่อการกำหนดอุดมการณ์การพัฒนาของประเทศ โดยเชื่อมโยงแนวคิด

เศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับวัฒนธรรมชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 12 -13)

จากปัญหาภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่กล่าวข้างต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้หาแนวทางในการแก้ไขภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ พระองค์ทรงได้มีพระราชดำรัสหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ด้านการมีความรู้และด้านการมีคุณธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 25 ปี แล้วก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ปัจจุบันได้นับว่าแนวทางการดำเนินชีวิต ตามปรัชญาอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้นทั่วโลกกำลังให้ความสนใจเป็นพิเศษ ดังนั้นทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรทุกภาคส่วน ต้องตระหนักและเห็นความสำคัญที่จะปลูกฝัง สร้างเสริม ค่านิยมการดำเนินชีวิตตามให้เยาวชน ไทยทุกหมู่เหล่าได้เข้าใจ ใช้ชีวิตตามปรัชญาอย่างทั่วถึงเพื่อให้สังคมไทยใช้ชีวิตที่พอเพียง อย่างยั่งยืนนำไปสู่สังคมที่ร่มเย็นสงบสุขต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 10 – 12) ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้สังคมไทยรอดพ้นจากปัญหาวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

สำหรับภาครัฐ ได้หาแนวทางหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของคนไทยให้ดีขึ้น แนวทางหนึ่งที่รัฐนำมาปฏิบัติ คือ การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปเป็นส่วนสำคัญในหลักสูตรการศึกษาของไทย ให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นโครงสร้างการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาพื้นฐาน จนถึงหลักสูตรพื้นฐานในระดับมหาวิทยาลัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ข : 5) ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่วนที่ 7 แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551: 10) เป็นการออกกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และ 10 เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการ พัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 15)

สำหรับศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการรับนโยบายตาม กระทรวงศึกษาธิการที่มีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ซึ่งจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกัน

คุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา. 2550 : 18) รอบที่ 1 โดยภาพรวม พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครูผู้สอนและมาตรฐานด้านผู้บริหาร อยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง มีรายละเอียด ดังนี้ ด้านผู้เรียน ด้านครู ด้านผู้บริหาร ได้ค่าเฉลี่ยที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐาน คือ ได้ค่าเฉลี่ยทั้ง 14 มาตรฐาน เท่ากับ 42.99 ได้มีการประชุมปรึกษาหารือหาแนวทางในการแก้ปัญหา ได้มีนโยบายการส่งเสริม การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อสอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้กำหนดแนวทาง เพื่อสร้างกระบวนการขับเคลื่อน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษา เป็นการสานต่อความคิดและเชื่อมโยงการขยายผล ที่เกิดจากการนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการบูรณาการการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกช่วงชั้น ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อัน ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสตึก และอำเภอปะคำ โดยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปปรับ ใช้กับสถานศึกษาของตน โดยจะบรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น สถานศึกษาจะต้องมีแนวทางในการดำเนินการ 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจการนักเรียน ด้านพัฒนาบุคลากร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ครูเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินการ ที่ทุกหน่วยงานต้องตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อให้หน่วยงานประสบความสำเร็จในการ ดำเนินการสำหรับสถานศึกษาที่ได้รับนโยบายการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา จึงควรพิจารณาว่าขณะนี้ครูผู้สอน ที่สอนใน สถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จะมีการดำเนินการ ตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปจัดการศึกษาในสถานศึกษามากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ในกรอบของเนื้อหาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน เพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญในการนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบสารสนเทศเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. ครูผู้สอนสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม
3. นำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการปรับปรุง พัฒนาและนิเทศ การจัดการเรียนการสอนในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
4. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบการเรียนการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 5 ด้าน ดังนี้ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 1 - 13)

- 1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร
- 1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 1.3 ด้านกิจการนักเรียน

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ครู จำนวน 485 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148 - 149) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน แล้วทำการสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ

3.1.1 วุฒิการศึกษา

3.1.1.1 ปริญญาตรี

3.1.1.2 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

3.1.2.1 ต่ำกว่า 5 ปี

3.1.2.2 5 - 10 ปี

3.1.2.3 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม คือ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีรู้ วิธีคิด และวิธีปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนของทุกคน ทุกอาชีพ ทุกชุมชน เพื่อความอยู่ดีมีสุขร่วมกันของทุกคน เรียกสั้นความดีงามที่เราเคยมีอยู่กลับมาและค้นหาทางเดินที่ถูกต้องกันใหม่ โดยการศึกษาให้มีความรู้จริงในสิ่งที่มี สิ่งที่ทำให้มีคุณธรรม คือ ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ สุจริต มีความรู้ ความคิด และการกระทำที่ พอประมาณ พอดี มีเหตุมีผล มีการระวังตน ไม่ประมาท รู้จักระวังภัยในชีวิต การรู้ การคิด

2. การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนปรับปรุงหรือเพิ่มเติมมาตรฐาน การเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตรสถานศึกษาที่ ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาใช้ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน วิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้าน โรงเรียนสามารถดำเนินการเกษตรในแนวเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นแบบอย่าง และขยายผลสู่ชุมชน ทั้งในเขตบริการและพื้นที่ใกล้เคียง ได้

2.3 ด้านกิจการนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่มิเน้นศึกษา และครูเป็นผู้นำหรือผู้สนับสนุน สามารถมีความหลากหลายของเนื้อหาแล้วแต่ตามสภาวะภูมิสังคม ของแต่ละสถานศึกษา แต่ที่สุดแล้วต้องปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีวิถีคิด อุปราสัยและพฤติกรรม ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร หมายถึง ครูมีความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้และลึกซึ้ง จนแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมแห่ง ความพอเพียงเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ักเรียนและบุคคลทั่วไป จากนั้นจึงมุ่งพัฒนาให้ครูมี ความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ให้แก่นักเรียน ได้อย่างเหมาะสมและมีความหมายต่อชีวิต

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนนั้น เป็นภารกิจสำคัญที่ สถานศึกษาและชุมชนควรเริ่มกันดำเนินการตั้งแต่การวางแผนในการดำเนินงาน การให้บริการ สถานที่ในสถานศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน รวมถึงการระดมทรัพยากรร่วมกับชุมชน

3. วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของครูผู้สอนประจำศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1 ปริญญาตรี

3.2 สูงกว่าปริญญาตรี

4. **ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน** หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

4.1 ต่ำกว่า 5 ปี

4.2 5 – 10 ปี

4.3 10 ปีขึ้นไป

5. **ครู** หมายถึง ข้าราชการครู บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน ประจำศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

6. **ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย** หมายถึง สถานที่ที่จัด การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 23 อำเภอ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอเป็นหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการศึกษา
 - 1.2 ความหมายของการจัดการศึกษา
 - 1.3 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.2 ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.3 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.4 การแปลงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการปฏิบัติ
 - 2.5 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.6 การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
 - 2.7 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 2.8 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษา
 - 3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร
 - 3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน
 - 3.3 ด้านกิจการนักเรียน
 - 3.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร
 - 3.5 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ความหมายของการศึกษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า การศึกษา ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 2) ให้ความหมายของคำว่า การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2543 : 45) กล่าวว่า วิชาการศึกษาเป็นกิจกรรมทางสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญของการสร้าง สะสมพลังของชาติ ชาติใดมี “ทุนทางสังคม” แข็งแกร่ง มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด มีปริมาณมากแค่ไหน ย่อมขึ้นกับคุณภาพของระบบการศึกษา

ปรัชญา เวสารัชช์ (2546 : 1) ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่นำบุคคลเข้าสู่การดำรงชีวิตในสังคม หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นกระบวนการอบรมบ่มนิสัยให้มนุษย์สามารถประพฤติปฏิบัติตน และประกอบอาชีพการงานร่วมกับมนุษย์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม การศึกษาตามความหมายนี้ จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการอบรมบ่มนิสัย การกล่อมเกลாத่างสังคม การเตรียมตัวเพื่อให้บุคคลมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต กระบวนการดำเนินการให้มนุษย์ได้รับการศึกษานี้ หากรัฐยังไม่เข้ามาดูแล ก็เป็นเรื่องที่คนใกล้ชิด เช่น ครอบครัวหรือญาติมิตรเพื่อนฝูงทำหน้าที่อบรมสั่งสอนกันเอง เพื่อให้ผู้รับการอบรมสามารถอยู่ร่วมกับสังคมขนาดย่อมนั้นได้ แต่เมื่อสังคมขยายตัวมากขึ้นจนปัจจุบันกลายเป็นสังคมระดับประเทศ การให้การศึกษาต้องเป็นไปอย่างมีระบบ ต้องมีการจัดการ มีเป้าหมาย มีรูปแบบกระบวนการ มีการลงทุน และมีผู้รับผิดชอบ ดังที่เราเรียกโดยรวมว่าการจัดการศึกษา คือ ทำทุกอย่าง อย่างเป็นระบบที่ทุกส่วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน คำว่า การจัดการนั้น เป็นคำรวมที่ครอบคลุมการดำเนินการบางสิ่งบางอย่าง โดยมีเป้าหมายที่มุ่งบรรลุอย่างชัดเจน มีการกำหนดรูปแบบกระบวนการ มีการจัดองค์การ มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอื่นๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ ผู้ดำเนินการ เทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนด กระบวนการทั้งหมดนี้คือ การจัดการ ซึ่งต้องทำอย่างเป็นระบบ มีแผนมีเป้าหมาย มีผู้รับผิดชอบ และมีเครื่องมือกลไกที่นำไปสู่ความสำเร็จได้ ทั้งนี้การจัดการศึกษาก็คือกระบวนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่าการศึกษามีความหมายถึง กิจกรรมทางสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญของการสร้าง สะสม พลังของชาติ โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ และเป็นกระบวนการอบรมบ่มนิสัยให้มนุษย์สามารถประพฤติ ปฏิบัติตน และประกอบอาชีพการงานร่วมกับมนุษย์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ความหมายของการจัดการศึกษา

ในส่วนของคำว่า “การจัดการศึกษา” นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 3 – 4) ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่นำบุคคลเข้าสู่การดำรงชีวิตในสังคม หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า เป็น กระบวนการอบรมบ่มนิสัยให้มนุษย์สามารถประพฤติปฏิบัติตนและประกอบอาชีพการงานร่วมกับ มนุษย์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม การศึกษาตามความหมายนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการอบรมบ่มนิสัย การกล่อมเกลாத่างสังคม การเตรียมตัวเพื่อให้บุคคลมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพในอนาคต เป้าหมายการศึกษาดังกล่าวนี้นั้น มีไว้เพียงเพื่อประโยชน์ของคนแต่ละคนเท่านั้น แต่ต้องมุ่งไปสู่สังคมภาพรวม คือการนำไปสู่สังคมที่เข้มแข็ง มีเอกภาพ อันเนื่องมาจากสมาชิกของสังคมมีคุณภาพและร่วมสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมที่ตนอยู่อาศัยจึงถือได้ ว่าครูเป็นบุคคลสำคัญในการสร้างเยาวชนที่ดีและสร้างอนาคตของชาติและหากผลผลิตทางการ ศึกษาไม่มีคุณภาพ ครูต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วย

พิณสุตา สิริรังศรี และสมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2541 : 28 - 29) ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจหรือด้านอารมณ์ ด้านร่างกาย และด้านสังคม ให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและ ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข

พระเทพโสภณ (ประยูร ธัมมจิตโต) (2546 : 2) ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การแสวงหาวิชา คำว่า วิชา หมายถึง ความรู้ สภาวะแท้จริงของสิ่งทั้งหลาย ดังนั้น สึกษาหรือศึกษาจึงหมายถึง การแสวงหาวิชา หรือความรู้แจ้ง ซึ่งก็หมายถึง ปัญญา หน้าที่สำคัญของการศึกษา คือ การสร้างปัญญา พระพุทธเจ้าได้เปรียบเทียบปัญญาเหมือนแสงสว่าง ไม่มีแสงสว่างใด เสมอด้วยปัญญา

สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2550 : 39) ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า หมายถึง เป็นกระบวนการอันสำคัญของสังคมและรัฐ เพื่อการพัฒนาประชาชนและบุคคลพัฒนาตนเองให้มี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสร้างและพัฒนาองค์ความรู้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศโดยการพัฒนาคน ให้มีความรู้คู่คุณธรรมเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์ บุคคลเกิดความรู้จริง จากการเรียนรู้ การคิด พิจารณาไตร่ตรอง เกิดเป็นความรู้แจ้งเห็นจริง ฝึกฝนอบรม มีทักษะคิดปฏิบัติเชื่อมโยง เกิดความรู้

ตลอดรู้เท่าทัน มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ เกิดปัญญา ยึดหลักคุณธรรมในการดำรงชีวิตพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การศึกษาเป็นบทบาทหน้าที่ของทุกคน ทุกส่วนที่ต้องจัดการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา สอดคล้องครอบคลุมกับความต้องการของบุคคลและสังคม ทั้งสภาพและระบบ เชื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาอย่างไม่จำกัด เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่มีสิ้นสุด

ดังนั้น เมื่อนำความหมายของการศึกษาและการจัดการศึกษามาบูรณาการเข้าด้วยกันจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน กล่าวคือ การดำเนินการหรือจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนามนุษย์ทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ โดยการถ่ายทอดความรู้การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 2 - 4) ได้ระบุจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 มีสาระสำคัญคือ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 กำหนดให้กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และได้อธิบายไว้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 เป็นปรัชญาของการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่วนมาตรา 7 เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอน โดยมุ่งปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้แก่ การมีจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

วิชัย ตันศิริ (2543 : 16) อธิบายไว้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 และมาตรา 7 เป็นความมุ่งหมายหรือจุดหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามมาตรา 6 เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปที่เป็นอุดมการณ์ของการศึกษา หรือปรัชญาการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในมิติต่างๆ ที่ถือว่าสำคัญทางการศึกษา ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม และเนื่องจากจุดเน้นในส่วนนี้ อาจจะทำให้เกิดการแปรความไม่ได้ว่ามุ่งพัฒนา “ปัจเจกบุคคล” เพียงด้านเดียว ฉะนั้นจึงได้กำหนดต่อไปว่า การพัฒนาคงกล่าวนั้นมุ่งให้คนไทย “มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” การเพิ่มมิติด้านสังคมนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีความสมดุลระหว่างส่วนบุคคลและส่วนรวม มาตรา 7 เป็นการกำหนดรายละเอียดของพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอนตามนโยบายของรัฐ และเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย จุดมุ่งหมายในมาตรา 7 นี้ จึงเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่อาจสามารถประเมินได้ และร่างโดยคำนึงถึงปรัชญาการเมืองและวัฒนธรรมไทยหรือความปรารถนาของสังคมไทยที่อยากให้คนไทยมีบุคลิกลักษณะประจำชาติอย่างไร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 8) อธิบายไว้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 : ลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 : เป็นเป้าหมายกระบวนการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550 มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

กรมวิชาการ (2550ก : คำนำ) กล่าวว่าไว้ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล หลักสูตรแกนกลางของประเทศเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปใช้จัดการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งสำหรับการจัดการศึกษาทุกกลุ่ม เช่นการศึกษาพิเศษ เป็นต้น โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กรมวิชาการ. 2550ก : 4) ได้ดังนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิดวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทยทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม
การจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : คำนำ) อธิบายไว้ว่า ได้พัฒนา
มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก
และเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษา มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน
ต่างๆเพิ่มขึ้น เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2542 ซึ่งมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกสำหรับระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ
สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพ และมีความสุข

2. มาตรฐานด้านกระบวนการ มี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้านกระบวนการ
การบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

3. มาตรฐานด้านปัจจัย มี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือ
สภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ และชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 20) ได้กล่าวไว้ว่า มาตรฐาน
การศึกษาทั้ง 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ เป็นทิศทางให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพและมีความพร้อมได้
มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกระยะต่อไป
ซึ่งมาตรฐานด้านผู้เรียนมีการกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
ได้แก่ มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมที่งดงามของไทย
โดยกำหนดตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

1. รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. มีความรู้ความเข้าใจภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำมาใช้ได้
3. ชื่นชมและสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่งดงามของท้องถิ่นและของไทย

จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และมาตรฐาน
การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กล่าวมาข้างต้น มีส่วนที่
กล่าวถึงภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 คือ มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ
สติปัญญา อารมณ์และสังคม เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย
ศิลปะและวัฒนธรรมที่งดงามของไทย รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

อย่างมีความสุข

จากแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาข้างต้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นจุดมุ่งหมายของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา ต้องเป็น ไปเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีความสุข

แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในส่วนของแนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระเกี่ยวกับความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ และการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 34 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2549 : 3) อย่างไรก็ตาม นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความหมายของคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2541 : 2) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เรียกว่า ระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน ความเป็นอยู่อย่างประมาทตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแส ของวัตถุนิยม มิตรภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด หากกล่าวโดยสรุป ก็คือ หันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต

ณรงค์ โชควัฒนา (2542 : 16 – 17) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงการพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยไม่มองเฉพาะเศรษฐกิจอย่างเดียว ต้องมองสังคม และสิ่งแวดล้อมพร้อมๆ ไปด้วยกับการพัฒนา โดยการพัฒนา ต้องมองรอบด้าน เรียกว่า บูรณาการและพึ่งตนเอง พึ่งเงินออม

สติปัญญา และการตลาด โดยอาศัยปัจจัยในการพัฒนา คือ คนและเป้าหมายของคน ก็คือ อยู่ดี กินดี มีสุขทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม เศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ดี

ประมวล ะสี (2542 : 4 - 6) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การมีความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ ดังนี้

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียง ทำให้รักและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็น
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม จะทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งได้ทั้งอาหาร ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม
5. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง
6. อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้น เศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นจากรากฐานทางวัฒนธรรม จึงจะมั่นคง
7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่รวยวาบ เดี่ยวจน เดียวรวยแบบกะทันหันปรับตัวไม่ทัน แต่เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจะทำให้สุขภาพจิตดี

เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสมดุล ความสมดุล คือ ความปกติ และยั่งยืน คำว่า เศรษฐกิจ เป็นคำที่มีความหมายที่ดี หมายถึง ความเจริญที่เชื่อมโยงกายใจสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน แต่ได้มีการนำเอาเศรษฐกิจไปใช้ในลักษณะแบบแยกส่วน ซึ่งหมายถึง การแสวงหาเงินเท่านั้น เมื่อแยกส่วน ก็ทำลายส่วนอื่นๆ จนเสียความสมดุล และเกิดเป็นวิกฤต

บุญเสริม บุญเจริญผล (2543 : 4) ได้อธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอ ด้วยความพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเอง ให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวกินและใช้ หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขาย หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้าง มิได้มุ่งผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว โดยไม่นำมาบริโภครด้วย นอกจากนั้น การผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและบริโภค

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพึ่งตนเองให้ได้ โดยยึดหลักของความพอเพียงทั้งทางความคิดและการกระทำในการดำเนินชีวิต ประกอบสัมมนาอาชีพหาเลี้ยงตนเองอย่างสุจริต ไม่โลภหรือไม่คดโกงในระดับที่เกินความต้องการ จนต้องเบียดเบียนผู้อื่น หากแต่เป็นการยึดมั่นในหลักการดำเนินชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของการรู้จักตนเองและการพัฒนาตนเองก่อนเป็นพื้นฐาน

ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยโดยทรงเน้นการพึ่งพาตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่บนทางสายกลาง สร้างความสมดุล มั่นคงและยั่งยืนให้กับตนเอง และครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติในการพัฒนาและบริหารประเทศ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ เป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จซึ่งมีผู้ให้ความหมายรายละเอียดและเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

เสน่ห์ จามริก (2542 : 164 – 167) ได้กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพัฒนาด้านเศรษฐกิจตามพระบรมราโชวาทที่พระองค์ท่านได้พระราชทาน เปรียบเสมือนเสาเข็มเป็นรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน ดำรงชีวิตปฏิบัติภารกิจแบบคนจนมีพอสมควร พออยู่ได้ในแบบที่ไม่ยึดติดกับตำรามากเกินไป ทำอย่างมีความสามัคคี มีเมตตา เอื้อเฟื้อต่อกัน พึ่งตนเองได้ ผลิตอะไรที่พอมีจะใช้ อยู่ได้ด้วยตนเอง เป็นทางสายกลาง ทำพอประมาณ มีเหตุผล มีความสมดุล การพัฒนาต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน

สุเมธ ดันติเวชกุล (2543 : 2) ได้กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงใหลในวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใดหันมียึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นพื้นฐานของความมั่นคงในการดำรงชีวิต ส่งผลให้สามารถใช้หลักการพึ่งตนเองได้อย่างชาญฉลาด ไม่ประมาท รู้จักใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและส่วนรวม โดยยึดหลักการพึ่งพาอาศัยกัน และความมีเมตตาธรรม

สมพร เทพสิทธิ์ (2548 : 1 – 2) ได้กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงความพอเพียงในทุกด้าน ไม่ใช่ความพอเพียงในด้านหนึ่งด้านใด ความพอเพียงไม่ใช่ด้านเศรษฐกิจเท่านั้น ยังรวมถึงความพอเพียงในด้านอื่น ๆ เช่น รัฐศาสตร์และการปกครองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบสุขในบ้านเมือง

ประเวศ วะสี (2548 : 28) ได้กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอเพียงใน 7 ประการ คือ พอเพียงสำหรับทุกคน จิตใจพอเพียง สิ่งแวดล้อมพอเพียง ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง ปัญหาพอเพียง อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง และมีความมั่นคงพอเพียง เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็เกิดความสมดุล ความสมดุล คือ ความปกติ และยั่งยืน นี้คือ เศรษฐกิจทางสายกลาง เชื่อมโยงทุกอย่างเข้าด้วยกันไม่ว่าจะเป็นกาย ใจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

อุดมพร อมรธรรม (2549 : 12) ได้กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการพัฒนาที่จะนำความมั่นคงมาสู่สังคมไทย โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง ซึ่งหมายถึง การพอมีพอกิน ที่เกิดจากการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และระดับประเทศ

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 38) ได้กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรู้ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการพัฒนาตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพื่อเป็นแนวทางนำความมั่นคงแบบยั่งยืนมาสู่สังคมไทย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงทั้งทางด้านวัตถุ และทางด้านจิตใจ ซึ่งต้องดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง เพื่อให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน เป็นสังคมแห่งการเกื้อกูล ไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ มีหลักแห่งคุณธรรม เป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทศนา แฉมณี (2543 : 3) ได้กล่าวว่ามีแนวคิดหลักที่สำคัญอยู่ 7 ประการ ได้แก่ การพึ่งตนเอง ความเป็นอิสระภาพ การบริหารจัดการการทำงานและแสวงหาความรู้ การพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วม และการประยุกต์ใช้ทฤษฎี

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 3) ได้ระบุเกี่ยวกับ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นปรัชญาที่ยึดทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุล พอดี รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผลมีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย มุ่งเน้นให้เกิดการบูรณาการแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนไทยใน

สังคมมีความสุขถ้วนหน้า ฟังตนเองและก้าวทันโลกโดยยังรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย มีค่านิยมร่วมต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด เจตคติ และกระบวนการทำงานให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารและการจัดการประเทศที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพ คุณภาพ รู้เท่าทัน และก้าวทันโลก สามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี และมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์ สุจริต

สมพร เทพสิทธา (2548 : 10) ได้กล่าวถึงแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นปรัชญาการดำรงอยู่และการปฏิบัติตน การพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินการสายกลางช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันโลก พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นปรัชญาที่มีมิติ 4 ด้าน คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านจิตใจ มิติด้านสังคม และมิติด้านวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554 : 4 - 5) ได้ประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำหลักวิชาต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้เกิดความสมดุลและความพร้อมต่อการรองรับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ประสพโชค มั่งสวัสดิ์ (2550 : 40 - 42) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของชุมชน จากประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งอาจมีมุมมองที่แตกต่างกัน โดยสามารถสรุปและแบ่งแยก พร้อมทั้งอธิบายความหมายของหลักปรัชญาดังกล่าวได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับจิตสำนึก เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคน ตระหนักถึงความสุขและความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี (ความสันโดษ) และรู้สึกถึงความพอเพียง คือดำเนินชีวิต “อย่างสมถะ” ประคบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้อย่างถูกต้อง ไม่ให้อวดอยากหรือโลภแล้วดักดวง หรือเบียดเบียนผู้อื่นจนเกินความจำเป็น แต่คิดเผื่อแผ่แบ่งปัน ไปยังสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชน

ด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่า ระดับความพอเพียงของแต่ละคนจะไม่เท่าเทียมกันแต่สมาชิกทุกคนที่
ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เห็นสอดคล้องกันในการยึดมั่นหลัก 3 ประการ
คือ

1.1 การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเองด้วย
ความพยายามทำจิตใจให้ผ่องใส รวมทั้งมีความเจริญ และมีความเย็นในจิตใจอยู่เป็นประจำ
อย่างต่อเนื่อง

1.2 การคิดพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ คือ
เมื่อมีปัญหาจากการดำเนินชีวิต ก็ให้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองหาสาเหตุของปัญหา และแก้ไขไป ตาม
เหตุและปัจจัย ด้วยความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ก่อนที่จะคิดพึ่งผู้อื่นและมีการ
ปรึกษาหารือ ถ้อยทีถ้อยอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน เป็นต้น

1.3 การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักลดละกิเลสและลดความต้องการของตนเองลง
เพื่อให้เหลือแรงและเวลาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนทำประ โยชน์ให้แก่ส่วนรวม ได้มากขึ้น

2. ระดับปฏิบัติ ชุมชนได้ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมาย และสรุปเป็น
แนวทางปฏิบัติได้เป็น 4 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 พึ่งตนเองได้ คือ ต้องพยายามพึ่งตนเองให้ได้ในระดับครัวเรือนก่อน ให้
แต่ละครอบครัวมีการบริหารจัดการอย่างพอดี ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย โดยสมาชิกแต่ละคนต้องรู้จัก
ตนเอง เช่น รู้ข้อมูลรายรับ – รายจ่ายในครอบครัวของตนเองและสามารถรักษาระดับการใช้จ่ายของ
ตนเองไม่ให้เกินนี้ และสมาชิกต้องรู้จักดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ให้เกิดประ โยชน์
สูงสุด โดยเฉพาะควรจะสามารถพึ่งตนเองในเรื่องของปัจจัยสี่ ให้ได้ในระดับหนึ่ง

ขั้นที่ 2 หลังจากที่สมาชิกพึ่งตนเองในด้านปัจจัยสี่ดังกล่าวข้างต้นแล้วสมาชิก
ทุกคนควรพัฒนาตนเองให้สามารถ “อยู่ได้อย่างพอเพียง” คือ ดำเนินชีวิตโดยยึดหลัก ทางสายกลาง
มัชฌิมาปฏิปทาให้ตนเองอยู่ได้อย่างสมดุล คือ มีความสุขที่แท้จริง โดยไม่ให้รู้สึกขาดแคลนจนต้อง
เบียดเบียนตนเอง หรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดีจนต้องเบียดเบียนผู้อื่นหรือเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม
แต่ให้ดำเนินชีวิตดังที่สมาชิกในภาคเหนือเรียกว่า ดำเนินชีวิตด้วย การทำเกษตรแบบ “แกง โส๊ะ” คือ
ให้มุ่งทำเกษตรแบบพออยู่พอกิน ปลูกไว้กินเองก่อน หากเหลือ จึงขาย และขยายพันธุ์ รวมทั้ง
สนับสนุนให้มีการลงแขก เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแทนการใช้เครื่องจักรเพื่อ
ทุนแรง

ขั้นที่ 3 สมาชิกในชุมชนควร “อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร” คือ มีความคิดที่จะ
แจกจ่ายแบ่งปันไปให้ผู้อื่น ซึ่งจะทำได้เพื่อนและเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดี ที่จะช่วยลด ความ เห็น
แก่ตัว และสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจ เช่น ในการจัดทรัพยากรป่านั้นสมาชิกที่อาศัยอยู่

บริเวณป่าจะมุ่งเก็บผลผลิตจากป่า เพื่อมาใช้ในการยังชีพให้พออยู่พอกิน เมื่อเหลือจึงค่อยแจกจ่ายออกไปด้วยวิธีให้ ไม่ใช่วิธีขาย ซึ่งเมื่อทำได้ดังนี้ ก็จะทำให้สมาชิกมีทรัพยากรใช้หมุนเวียนได้ตลอดทั้งปีอย่างพอเพียง เพราะเก็บไปเพื่อกิน ไม่ได้เก็บไปขาย เพื่อเร่งหาเงิน ซึ่งการมีจิตใจที่แบ่งปันกันนี้จะเป็พื้นฐานทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคม สร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกต่อไป

ขั้นที่ 4 สมาชิกควร “อยู่ดียังขึ้นด้วยการเรียนรู้” คือ ต้องรู้จักพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้จากธรรมชาติ และประสบการณ์ในโลกกว้างด้วยตนเอง หรือจากการแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้อื่นให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่ทุกคนช่วยกันพัฒนาชีวิตของตนเองและผู้อื่นร่วมกัน มีการสืบทอดและเรียนรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาให้เป็นสังคมที่มั่นคง และยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นค่านำ ไม่ได้ใช้เงินเป็นตัวตั้ง

3. ระดับปฏิเวธ (ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ) ความหมายของหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง จากประสบการณ์ที่แลกเปลี่ยนกันนั้น ครอบคลุมไปถึง ผลการวัด จาก การปฏิบัติตามหลักการข้างต้นด้วย กล่าวคือ สมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตตนเองให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจ ให้เกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และขยายไปถึงในระดับสังคมดังนี้

3.1 ความพอเพียงในระดับครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่พึงพาตนเองได้อย่างมีความสุข ทั้งทางกายและทางใจ สามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งไม่เป็นหนี้สินของตนเองและครอบครัว แต่สามารถหาปัจจัย 4 มาเลี้ยงตนเองได้ โดยที่ยังมีเหลือเป็นส่วนออมของครอบครัวได้อีกด้วย

3.2 ความพอเพียงในระดับชุมชน เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกจากแต่ละครอบครัวในชุมชนมีความพอเพียงในระดับครอบครัว ก่อนที่จะรู้จักรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น บริหารจัดการปัจจัยต่างๆ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือศักยภาพของสมาชิกในท้องถิ่น ที่มีอยู่ให้สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและสมดุล เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชน โดยรวมในที่สุด

3.3 ความพอเพียงในระดับสังคม เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆ แห่งที่มีความพอเพียง มาร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด ในเวลาต่อมาคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชนั้น ประกอบด้วย กรอบแนวคิด คุณลักษณะ ค่านิยม เงื่อนไข

แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 8 - 12)

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นบันได

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ มีหลักของความพอประมาณ(พอดี) 5 ประการ จากข้อสรุปของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

3.1.1 พอดีด้านจิตใจ คือ เข้มแข็งมีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม

3.1.2 พอดีด้านสังคม คือ ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน

3.1.3 พอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบและเกิดความยั่งยืนสูงสุด

3.1.4 พอดีด้านเทคโนโลยี คือ รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและพัฒนาจาก ภูมิปัญญาชาวบ้านก่อน

3.1.5 พอดีด้านเศรษฐกิจ คือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัธยาศัยและฐานะของตน

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ มีหลักของความมีเหตุผล ดังนี้

3.2.1 ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพ

3.2.2 ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพ

3.2.3 ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในทางการค้าขายประกอบอาชีพ แบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง

3.2.4 ไม่หยุดนิ่งที่หาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก

3.2.5 ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดเลิก สิ่งชั่วกเลสให้หมดสิ้น ไปไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตนเอง ทำลายผู้อื่น พยายามเพิ่มพูน รักษาความดีที่มีอยู่ให้งอกงามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในอนาคตทั้งใกล้และไกล มีหลักของการมีภูมิคุ้มกัน ดังนี้

3.3.1 มีความรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง

3.3.2 มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน และแบ่งปัน

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 34) ได้กล่าวว่า การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและมีคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการปฏิบัติ

พศิน รัชเชษานนท์ (2551 : 34) ได้กล่าวว่า ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 6 ประการ ได้แก่

1. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับขจัดความยากจน และลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของคนจน
2. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชนและการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาประเทศ
3. เศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการทำธุรกิจที่เน้นผลกำไรระยะยาวในบริบทที่มีการแข่งขัน
4. เศรษฐกิจพอเพียง มีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ
5. เศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยกะทันหันเพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาคและยั่งยืน
6. ในการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยม และความคิดของคนเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550 : 10) ได้กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาที่คงอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ มีหลักในการพิจารณาอยู่ด้วยกัน 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นกรอบมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนา
2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน
3. ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้
 - 3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

3.4 การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่ต้องเสริมสร้างประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภและไม่ตระหนี่

3.5 แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

สรุปว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ วิธีรู้ วิธีคิด และวิธีปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนของทุกคน ทุกอาชีพ ทุกชุมชน เพื่อความอยู่ดีมีสุขร่วมกันของทุกคน เรียกสั้นความดีงามที่เราเคยมีอยู่กลับมาและค้นหาทางเดินที่ถูกต้องกันใหม่ โดยการศึกษาให้มีความรู้จริงในสิ่งที่มี สิ่งที่ทำให้มีคุณธรรม คือ ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ สุจริต มีความรู้ ความคิด และการกระทำที่ พอประมาณ พอดี มีเหตุมีผล มีการระวังตน ไม่ประมาท รู้จักระวังภัยในชีวิต การรู้ การคิด โดยสรุปแนวทางได้ดังนี้

1. ให้ทุกคน ทุกชุมชนดำเนินชีวิตไปในทางสายกลาง ซึ่งเป็นแนวทางที่ปราศรัยทั้งหลายสอนกันมานาน เช่น พระพุทธเจ้าก็สอนเรื่องนี้ที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทาหรือ มัชฌนธรรม คือ มรรคมีองค์ 8 มีสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นถูกเห็นชอบ เป็นต้น

2. หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ พอดี ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน ผลกระทบทั้งจากภายนอกและภายใน

3. เป้าประสงค์ คือ ให้เกิดความสมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากภายนอกได้เป็นอย่างดี

4. เงื่อนไข โดย 1) จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มี ความรอบรู้ที่เหมาะสม 2) ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนมีความเพียร มีสติ และความรอบคอบ และ 3) จะต้องอาศัย ความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน

การแปลงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการปฏิบัติ

การที่จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้ได้ผลในการดำเนินชีวิต จำเป็นต้องเริ่มจากความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง อะไร และมีหลักการสำคัญอะไรบ้างที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจน เห็นถึงประโยชน์ จากการที่จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ จึงจะเกิดความสนใจ ที่จะทดลอง นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสามารถทดลองนำมาประยุกต์ใช้ กับตนเอง ทั้งในชีวิตประจำวัน และการดำเนินชีวิตต่างๆ ร่วมกับผู้อื่น โดยคำนึงถึง การพึ่งพาตนเอง เป็นเบื้องต้น การทำอะไรที่ไม่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง การใช้เหตุผลเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และการกระทำต่างๆ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และไม่ว่า อะไรที่เสี่ยงจนเกินไป จนทำให้ตนเอง หรือคนรอบข้างเดือดร้อนใน ภายหลัง การใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ซื่อสัตย์ ความ ไม่โลภ ความรู้จักพอ ความขยัน หมั่นเพียร การไม่เบียดเบียนการรู้จักแบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการที่จะสร้างภาวะ ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ นั้น จำเป็นที่จะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองและกับผู้อื่น โดยการเรียนรู้ที่ผ่าน กระบวนการ ใฝ่รู้จริง และเรียนรู้จากการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ ระหว่างผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน จะทำให้สามารถตระหนักถึงประโยชน์และความสุขที่จะได้รับจาก การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้แล้วเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน และนำไปใช้ ในการดำเนินชีวิต โดยมีจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสุขที่เกิดจากความพอใจใน การใช้ชีวิตอย่าง พอดี และรู้จักระดับความพอเพียง จนนำไปสู่การประกอบสัมมาชีพเลี้ยงตนเองอย่างถูกต้อง ไม่ให้อดอยากจนเบียดเบียนตนเอง หรือไม่โลภจนเบียดเบียนผู้อื่น แต่มีความพอเพียงที่จะคิดเผื่อแผ่ แบ่งปันไปยังคนอื่น ๆ ในชุมชนหรือองค์กรและสังคมได้ อย่างไรก็ตาม ระดับ ความพอเพียงของแต่ละคนอาจไม่เท่ากัน หรือความพอเพียงของคนๆ เดียวกันแต่ต่างเวลา ก็อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ แล้วแต่เงื่อนไขภายในและภายนอกตลอดจน สภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อคำว่า ความพอเพียง (ประสพโชค มั่งสวัสดิ์. 2550 : 46 - 48)

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน จังหวัดขอนแก่น ได้แปลงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรมการปฏิบัติไว้ 12 ด้าน ดังนี้ (ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน จังหวัดขอนแก่น. 2549 : 14)

1. การพัฒนาต้องเกิดจากภายในจึงจะมั่นคง
2. การพัฒนาต้องเป็นลำดับขั้นตอน
3. เน้นเรื่องความสามารถพึ่งตนเองเป็นมาตรฐานขั้นต้น
4. ศึกษาทดลองจนหาวิธีที่เหมาะสมโดยเริ่มจากขนาดเล็กก่อน
5. การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กันไป
6. การพัฒนาที่ดีต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสภาพแวดล้อม
7. การพัฒนาจะได้ผลดีต้องเป็นไปตามลักษณะภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ของ

ท้องถิ่น

8. การพัฒนาจะได้ผลดีต้องอาศัยหลักวิชาและวิธีการที่เหมาะสม
9. การพัฒนาจะได้ผลดีต้องทำการเป็นรูปแบบโครงการ
10. การพัฒนาที่ดีได้ผลดีต้องมีการประสานงานและบูรณาการ
11. โครงการพัฒนาจะดำเนินการได้ดีต้องมีสำนักงานรับผิดชอบ
12. การพัฒนาจะสำเร็จ ได้ดีต้องอาศัยความขยันอดทนอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

จากการนำทฤษฎีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาแปลงเพื่อให้เกิดการปฏิบัตินั้น จะทำให้เห็นเป็นรูปธรรมว่า ถ้าเราจะนำมาปฏิบัตินั้น เราจะต้องยึดสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่อยู่ในกรอบ และนำไปปฏิบัติในแนวเดียวกัน ซึ่งจะทำได้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้มีนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ได้กล่าวถึงการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2548 : 2 ; อ้างถึงใน ประสพโชค มั่งสวัสดิ์. 2550 : 46 - 48) แบ่งการดำเนินชีวิตตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 2 ระดับ คือ เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลทั่วไป และระดับเกษตรกร อธิบายได้ ดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลทั่วไป หมายความว่า ความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตามฐานะ ตามอัตภาพ และ ที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพในการประกอบอาชีพ เดินทางสายกลางทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเอง และสามารถพึ่งตนเองได้

2. เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร หมายถึง เศรษฐกิจเพื่อการเกษตรที่เน้น การพึ่งพาตนเอง เกษตรกรจะใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดิน โดยเฉพาะแหล่งน้ำ และกิจกรรมการเกษตรได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และความต้องการของ เกษตรกรเอง ด้วยการนำเรื่องทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง คือ ฐานการผลิตความพอเพียงมาใช้ในไร่นา ของตนเอง โดยเริ่มจากการผลิต จะต้องทำในลักษณะพึ่งพาอาศัยทรัพยากรในไร่นา และ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ให้มีความหลากหลายของกิจกรรมทางเกษตรในไร่นา มีกิจกรรม เกื้อกูลกัน กิจกรรมเสริมรายได้ ใช้แรงงานในครอบครัวทำงานเต็มเวลาที่ลดต้นทุนการผลิต ตลอดจน การผสมผสานกิจกรรมการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์และการทำประมงในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรในไร่นา ได้แก่ การทำกิจกรรมหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน มีตัวอย่าง ดังนี้

- 2.1 ข้าว : พืชอาหารหลักของคนไทย สำหรับบริโภคในครอบครัว
- 2.2 สระน้ำ : แหล่งน้ำในไร่นาและเลี้ยงสัตว์น้ำ
- 2.3 พืชผัก : ใช้บริโภคในครัวเรือน ช่วยลดรายจ่ายประจำวัน
- 2.4 พืชสมุนไพร : เป็นอาหารและยาพื้นบ้าน
- 2.5 ไม้ยืนต้นและไม้ใช้สอย : ใช้เป็นไม้พื้น ทำโรงเรือนและเครื่องจักสาน
- 2.6 เลี้ยงสัตว์ : แหล่งอาหารโปรตีนและเสริมรายได้
- 2.7 ไม้ดอกไม้ประดับ : เพื่อความสวยงาม พักผ่อนจิตใจและเสริมรายได้
- 2.8 ปลูกหมัก : บำรุงดิน รักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับกิจกรรมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีตัวอย่าง ดังนี้

1. การเลี้ยงปลาในนาข้าว
2. ผลผลิตจากข้าวเป็นอาหารปลา
3. ปลากินแมลงเป็นศัตรูข้าว
4. การปลูกผักกับการเลี้ยงไก่
5. ไก่กินเศษพืชผัก
6. มูลไก่เป็นปุ๋ยสำหรับพืชผัก
7. การใช้ทรัพยากรในไร่นา
8. มูลสัตว์เป็นปุ๋ยคอก
9. เศษหญ้าใบไม้ทำปุ๋ยหมัก
10. เศษพืชผักเป็นอาหารปลา
11. ฟางข้าวใช้เพาะเห็ด ทำปุ๋ยหมัก คลุมดิน อาหารสัตว์
12. เกษตรผสมผสาน

ส่วนการใช้แรงงานในครอบครัวทำกิจกรรม ลดรายจ่าย และเสริมรายได้ยกตัวอย่าง
เช่น

1. แปรรูปและถนอมอาหาร เช่น พริกแห้ง มะนาวดอง กล้วยตาก ไข่เค็ม
กระเทียมดอง ผักกาด น้ำพริกเครื่องแกง

2. จัดสานหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์เครื่องใช้ เช่น ดอกไม้บายาง เครื่องใช้และ
เครื่องจักสานจากผักตบชวา ไม้ไผ่ กล้วย

ในการประกอบอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำได้ ดังนี้

1. ทำไร่นาสวนผสมและเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นเศรษฐกิจ
พอเพียง

2. ปลุกผักสวนครัวลดรายจ่ายด้านอาหารในครอบครัว

3. ใช้ปุ๋ยคอก และทำปุ๋ยหมักใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อช่วยลดรายจ่าย และปรับปรุง
บำรุงดิน

4. เพาะเห็ดฟางจากฟางข้าวและเศษวัสดุเหลือใช้ในไร่นา

5. ปลุกไม้ผลสวนหลังบ้านและไม้ใช้สอย

6. ปลุกพืชสมุนไพร ช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัย

7. เลี้ยงปลาในร่องสวน ในนาข้าวและสระน้ำ เพื่อเป็นอาหาร โปรตีนและรายได้
เสริม

8. เลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ไข่ ประมาณ 10 – 15 ตัว เพื่อเป็นอาหารครอบครัว
โดยใช้ข้าวเปลือก รำ ปลายข้าวจากการทำนา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพืชไร่เศษพืชผักจากการปลูกผัก

9. ทำก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร หรือวัว เพื่อใช้เป็นพลังงาน ในครัวเรือน

10. ทำสารสกัดชีวภาพ จากเศษพืช ผัก ผลไม้ และพืชสมุนไพรใช้ในไร่นา

ประภาพร สุปัญญา (2550 : 16 - 21) ได้กล่าวว่าการดำเนินชีวิตตาม แนวพระราชปณิธาน
ของเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว และเศรษฐกิจ
พอเพียงระดับชุมชน

1. เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว

เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว เป็นความสามารถในการดำรงชีวิตอย่าง
ไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงใหล
ตามกระแสวัตถุนิยมมีอิสรภาพในการประกอบอาชีพเดินทางสายกลาง “เศรษฐกิจพอเพียง”
ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ดังนี้

ด้านจิตใจ รู้จักทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตใจสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม คำนึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ด้านสังคมและชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สร้างเครือข่ายชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการอย่างชาญฉลาด รู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่บนพื้นฐานการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ด้านเทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง

ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การออม สะสมเป็นเงินทุน การออมเป็นการสร้างวินัยในเรื่องของการใช้จ่ายภายในครัวเรือน เป็นการพัฒนาและสร้างครัวเรือนให้มีศักยภาพในประโยชน์

ทางด้านเศรษฐกิจ ทุน และเพื่อประโยชน์ของครัวเรือนในอนาคต อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมต่อไปสู่การสร้างระบบภูมิคุ้มกัน

ด้านหลักพระพุทธศาสนา

1. การลด ละเลิกอบายมุข หมายถึงการสร้างจิตสำนึกและความนึกคิดตามแนวทางของศาสนา คั้นความสุข ความอบอุ่นให้ครอบครัว อบายมุข หมายถึง หนทางที่นำไปสู่ความเสื่อม 4 ประการ

- 1.1 เป็นนักเลงผู้หญิง ก่อให้เกิดการเสียทรัพย์สินเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์
- 1.2 เป็นนักเลงสุรา บั่นทอนสุขภาพร่างกายทำให้ประกอบการงานไม่เต็มที่
- 1.3 เป็นนักเลงการพนัน เป็นมูลเหตุแห่งการทะเลาะวิวาทไม่เป็นที่

ไว้วางใจ

- 1.4 คบคนชั่วเป็นมิตร ย่อมนำพาไปสู่ความเสื่อมเสียทั้งปวง

2. ธรรมะแห่งความสำเร็จ

- 2.1 อตฺตาคหิ อตฺตานิโนโล “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน”
- 2.2 สัปปริสธรรม 7 “ธรรมะแห่งความไม่ฉิบหาย”
- 2.3 อิทธิบาท 4 “ธรรมะแห่งความสำเร็จ”
- 2.4 อริยสัจ 4 “ความจริงอันประเสริฐ”

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทุกคนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้โดยอาศัยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ท่ามกลางสังคมที่วุ่นวาย สังคมที่เกิดการแข่งขัน หรือแม้แต่สังคมที่

พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่ถ้าทุกคนยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะทำให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กิจกรรมการดำเนินงานตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว

กิจกรรมการดำเนินงานตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว มีการดำเนินงานในกิจกรรม 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ ประภาพร สุปัญญา (2550 : 16 - 21)

1. การจัดทำบัญชีครัวเรือน หมายถึงการให้ทุกครอบครัวรู้จัก รู้จ่าย รู้รายได้ รู้ประหยัด การให้บุคคลหรือครอบครัว สามารถจดบันทึกและวิเคราะห์รายรับและรายจ่ายได้อย่างเป็นประจำและส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกครัวเรือน ใช้จ่ายในภารกิจครัวเรือน 3 ส่วน และ เก็บออม 1 ส่วน

2. บ้านเรือนน่าอยู่ หมายถึง บ้านและครอบครัวที่มีความพอเพียงและความพอดี ดังนี้

ด้านจิตใจ สามารถพึ่งตนเองได้มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอมนี้ถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม

ด้านสังคม มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักผืนก้ำกำลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาด และรอบคอบเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และที่สำคัญใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศเพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอน ไป

ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการ และ ควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง

ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะของตน

3. การออม หมายถึงการสร้างวินัยในเรื่องของการใช้จ่ายภายในครัวเรือน เป็นการพัฒนาและสร้างครัวเรือนให้มีศักยภาพในประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ทุน และเพื่อประโยชน์ของครัวเรือนในอนาคต อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมต่อไปสู่การสร้างระบบภูมิคุ้มกันของครัวเรือนเมื่อประสบปัญหาหรือวิกฤต จึงประกอบไปด้วย ออมเงิน ออมต้นไม้ ออมทรัพยากร เช่น น้ำ ดิน พลังงาน ฯลฯ ออมสัตว์ ออมกัลยามิตร ออมความรู้

4. เกษตรยั่งยืนหรือเกษตรประณีต คือ การทำเกษตรที่มีกิจกรรมเกี่ยวคู่กันในพื้นที่อันจำกัดเพื่อให้เพียงพอต่อการยังชีพและมีรายได้ต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีวิธีการคือ

4.1 แบ่งปันพื้นที่เป็นสัดส่วน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เลี้ยงสัตว์

4.2 เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวคู่กันของพืชและสัตว์ ให้เกิดระบบนิเวศน์ที่สมดุล รวมถึงแผนการปรับปรุงดิน แผนการตลาด แผนเวลา

5. การลดละ เลิกอบายมุข หมายถึงการสร้างจิตสำนึกและความนึกคิดตามแนวทางของศาสนา คั้นความสุข ความอบอุ่นให้ครอบครัว

2. เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน เป็นเศรษฐกิจเพื่อการเกษตรที่เน้น “การพึ่งพาตนเอง” เกษตรกรจะใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดิน โดยเฉพาะ แหล่งน้ำและ กิจกรรมการเกษตรได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของเกษตรกรเอง ด้วยการนำเรื่องทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง : ฐานการผลิตความพอเพียงมาใช้ในไร่นาของตนเอง โดยเริ่มจากการผลิตจะต้องทำในลักษณะพึ่งพาอาศัยทรัพยากรในไร่นาและทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ให้มีความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรในไร่นา มีกิจกรรมเกี่ยวคู่กันกิจกรรมเสริมรายได้ ใช้แรงงาน ในครอบครัวทำงานอย่างเต็มที่ลดต้นทุนการผลิตตลอดจนการผสมผสานกิจกรรมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประมงในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรในไร่นา ได้แก่การทำเกษตรผสมผสาน หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน เช่น ข้าว : พืชอาหารหลักของคนไทยสำหรับบริโภคในครอบครัว

สระน้ำ : แหล่งน้ำในไร่นาและเลี้ยงสัตว์น้ำ

พืชผัก : ใช้บริโภคในครัวเรือน ช่วยลดรายจ่ายประจำวัน

พืชสมุนไพร : เป็นอาหารและยาพื้นบ้าน

ไม้ยืนต้นและไม้ใช้สอย : ใช้เป็นไม้พื้ทำโรงเรือนและเครื่องจักสาน

เลี้ยงสัตว์ : แหล่งอาหาร โปรตีนและเสริมรายได้

ปื้ยมัก : บำรุงดิน รักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมเกี่ยวคู่กันซึ่งกันและกัน

การเลี้ยงปลาในนาข้าว ผลผลิตจากข้าวเป็นอาหารปลา

ปลากินแมลงเป็นศัตรูข้าว มูลปลาเป็นปุ๋ยต้นข้าว

การปลูกผักกับการเลี้ยงไก่ ไก่กินเศษพืชผัก

มูลไก่เป็นปุ๋ยคอก เศษหญ้าใบไม้ทำปุ๋ยหมัก
 เศษพืชผักเป็นอาหารปลา ฟางข้าวใช้เพาะเห็ด
 ทำปุ๋ยหมัก คลุมดิน อาหารสัตว์ เกษตรผสมผสาน
 ใช้แรงงานในครอบครัวทำกิจกรรม ลดรายจ่าย และเสริมรายได้
 แปรรูปและถนอมอาหาร เช่นพริกแห้ง มะนาวดอง ก๋วยเตี๋ยว ไข่เค็ม
 กระเทียมดอง พักกาด น้ำพริกเครื่องแกง จักสานหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ เช่น ดอกไม้
 เครื่องใช้และเครื่องจักสานจากผักตบชวา ไม้ไผ่ ก่อด้วย

แนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับเกษตรกร ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ
 “ทฤษฎีใหม่” 3 ขั้นคือ (ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. 2550 : 2 – 3)

ขั้นที่หนึ่ง มีความพอเพียงเลี้ยงตัวเอง ได้บนพื้นฐานของความประหยัด ขจัด
 การใช้จ่าย

ขั้นที่สอง รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อทำการผลิต การตลาด การจัดการ
 รวมทั้งด้านสวัสดิการการศึกษา การพัฒนาสังคม ฯลฯ

ขั้นที่สาม สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้
 หลากหลายโดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคราชการ ใน
 ด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการ และข่าวสารข้อมูล การประกอบอาชีพแบบเศรษฐกิจ
 พอเพียง สามารถทำได้ดังนี้

1. ทำไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นเศรษฐกิจ
 พอเพียง

2. ปลุกผักสวนครัวลดรายจ่ายด้านอาหารในครอบครัว

3. ใช้ปุ๋ยคอกและทำปุ๋ยหมักใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อลดรายจ่ายและช่วย

ปรับปรุงบำรุงดิน

4. เพาะเห็ดฟางจากฟางข้าวและเศษวัสดุเหลือใช้ใช้ในไร่นา

5. ปลุกไม้ผลสวนหลังบ้านและไม้ใช้สอย

6. ปลุกพืชสมุนไพรช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัย

7. เลี้ยงปลาในร่องสวนในนาข้าวและสระน้ำเพื่อเป็นอาหาร โปรตีนและ

รายได้เสริม

8. เลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ไข่ประมาณ 10 – 15 ตัว เพื่อเป็นอาหารต่อ

ครอบครัว โดยใช้ข้าวเปลือก ไร่ปลายข้าวจากการทำนา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากการปลูก พืชไร่เศษ
 พืชผัก จากการปลูกพืชผัก

9. การทำก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร หรือวัวเพื่อใช้เป็นพลังงานในครัวเรือน ทำสารสกัดชีวภาพ จากเศษพืชผักผลไม้และพืชสมุนไพร ใช้ในไร่นา

การดำเนินชีวิตในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการประกอบอาชีพตามทรัพยากร และบริหารจัดการทุน ที่มีอยู่โดยอาศัยความรู้ ความสามารถเพื่อให้เกิดความพอเพียงในลักษณะพอ อยู่พอกินก่อให้เกิดความสุขความสบายภายในครอบครัว หากเหลือจาก การดำรงชีพสามารถนำไป แลกเปลี่ยน ขายเพื่อเป็นรายได้และเก็บออมเป็นเงินทุนสำรองต่อไป

กิจกรรมการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

กิจกรรมการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน มีการดำเนินงาน ใน กิจกรรม 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ (กรมพัฒนาชุมชน. 2557 : 14 – 23)

1. การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือการบำรุงรักษา อนุรักษ์ ต้นน้ำ ลำธาร คลอง หนองบึง ปลูกต้นไม้ เพื่อรักษาสมดุลธรรมชาติ เพิ่มความร่วมมือ เชี่ยวชาญ รักษาความ สะอาดของบ้านเรือน และดูแลชุมชนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

2. ชุมชนเรียนรู้ (ภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้าน)

2.1 การจัดอบรม โครงการ โรงเรียนแก้ง (ศูนย์พัฒนาอาชีพและเสริมสร้างการมี งานทำ)

2.2 โครงการอบรมเด็กรักถิ่น เป็น โครงการที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชนที่เป็นบุตรหลานของเกษตรกร ได้ปรับเปลี่ยนแนวความคิดหันกลับช่วยเหลือผู้ปกครอง ในเวลาว่าง ในการทำเกษตรผสมผสาน และเป็นการฝึกให้เด็กและเยาวชนมีงานทำในถิ่นของตนเอง เพื่อห่างไกลยาเสพติด

2.3 หลักสูตรการพัฒนาแหล่งน้ำและเศรษฐกิจพอเพียง

3. แผนชุมชน หมายถึง

แนวคิด ชุมชนร่วมคิด ร่วมกำหนดกิจกรรม ร่วมดำเนินการตามแผน ใช้ทุนทาง สังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ เสริมสร้าง ความเข้มแข็ง และเศรษฐกิจชุมชน ดูแล ช่วยเหลือ เกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส

ขั้นตอน เวทีชี้แจง จัดเตรียมแกนนำ เวทีชาวบ้าน รวบรวมข้อมูล ศักยภาพของ ชุมชน ประชาพิจารณา วิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมจากแผนสู่ การปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล

4. วิสาหกิจชุมชน หมายถึงกระบวนการทำและวิเคราะห์แผนชุมชนเป็น การจัดการ ทุนของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการเรียนรู้เป็นหัวใจ การพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 7 ประการ

5. ยกย่องเชิดชูคนดี มีคุณธรรม

นอกจากนี้ โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่างๆ ดังนี้ (คณะทำงานบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้การเรียนการสอน. 2550 : 199 - 201)

1. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล/ครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้ วิชาการและทักษะต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศน์วิทยาอย่างสมดุล เพื่อจะได้มีความเกรงกลัวและละอายต่อการประพฤติผิดมิชอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยังคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะตัดสินใจ หรือกระทำการใดๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอเหมาะ พอประมาณกับสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้ จนคนสามารถทำตนให้เป็นพึ่งของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

2. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคล/ครอบครัวต่างๆ ที่มีความพอเพียงแล้ว คือมีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพ ในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน อย่างมีเหตุผล โดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต ออกฉันทนาการกระทบกระทั่ง ขันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

3. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

มีแผนการบริหารจัดการประเทศ ที่ส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่างๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่างๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบ เป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ ด้วยมีความรู้และ

ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และรู้ความเป็นจริง ระหว่างกันของคน ใน ประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้ เจริญก้าวหน้าไป อย่างสอดคล้องสมดุลกับสถานการณ์ความเป็นจริงของคนในประเทศ อย่าง เป็นขั้น เป็นตอนเป็นลำดับ ๆ ต่อไป

4. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร

ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่

ขั้นตอนที่ 1 เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัว ที่ สอดคล้องสมดุลกับระบบนิเวศวิทยา เพื่อให้พออยู่ พอกิน สมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด และเลี้ยงตนเอง/ครอบครัว ได้

ขั้นตอนที่ 2 การรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาด และ พัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียม ความพร้อม ก่อนก้าวสู่โลกภายนอก

ขั้นตอนที่ 3 ติดต่อบริษัทเอกชนกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาทุน วิชาการ ความรู้ เทคโนโลยี จากธุรกิจเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจน หน่วยงาน ภาครัฐ มูลนิธิต่างๆ มาช่วยในการลงทุน และพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสรุป แนวพระราชดำริส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ และมี การรวมกลุ่มกัน และเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้อง สภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้ ความรู้ ภูมิปัญญา และทรัพยากรด้านต่างๆที่มีอยู่อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของคุณธรรม ความ ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต

5. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับนักธุรกิจ

นักธุรกิจพอเพียง จะคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจมากกว่า การแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น ฉะนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินการอยู่ และมี การศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความ รอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่างๆไม่ให้เกิดขึ้น และต้องมี คุณธรรม คือมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือค้าขายสินค้า ที่ก่อโทษ หรือ สร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ในการพัฒนาธุรกิจ

ไม่ให้ความบกพร่อง และก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและ การเปลี่ยนแปลงทาง เทคโนโลยี และในขณะเดียวกัน ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และระบบนิเวศวิทยา ในทุก ขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ โดยการรักษาสมดุล ในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่าง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล ตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทผู้ค้า ผู้ถือหุ้น และ สังคมวงกว้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อม

สรุป การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นการดำรงอยู่และ ปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหาร ประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ โดยให้ ความสำคัญกับการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมในระดับรากหญ้าให้เข้มแข็ง ในขณะที่ส่งเสริม การพัฒนาประเทศให้มีเสถียรภาพในระดับระหว่างประเทศ สามารถปรับตัวเลือกรับสิ่งที่เป็น ประโยชน์และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด โดยมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในแต่ระดับดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว

1.1 เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลทั่วไป

1.2 เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรกร

1.3 เศรษฐกิจพอเพียงระดับนักธุรกิจ

2. เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

3. เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนิน ชีวิตในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการปกครอง ด้านวิชาการ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และมี ผู้กล่าวถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ไว้ ดังนี้

สุเมธ ดันติเวชกุล (2548 : 117 – 128) ได้กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้สำหรับสังคมแต่ละระดับได้ เช่น ระดับบุคคล และระดับครอบครัว สามารถ ให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนใน 5 ด้าน คือ จิตใจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ รู้จักคำว่า พอ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น พยายามพัฒนาตนเองเสริมสร้างความเข้มแข็งและ ความชำนาญ มีความสุขและความพอใจกับชีวิตที่พอเพียง ยึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต นอกจากนั้นยังประยุกต์ใช้กับระดับชุมชน ระดับรัฐหรือระดับประเทศ ระดับนักธุรกิจ ระดับ นักการเมือง ระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระดับครูอาจารย์ คนทุกวัย ทุกศาสนา หรือนำไปเป็น

แนวทางกำหนดนโยบายงานหรือระบบต่าง ๆ เช่นการเงินการคลัง ระบบการศึกษา ระเบียบการเกษตร

สมพร เทพสิทธิ์า (2548 : 100) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ สามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น

1. รัฐบาลควรน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมาประกาศเป็นยุทธศาสตร์ชาติหรือวาระของชาติ
2. แต่งตั้งคณะกรรมการการปฏิบัติ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ และตัวแทนของทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐบาลภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม เพื่อทำยุทธศาสตร์การปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ทุกรูปแบบเพื่อให้ข้าราชการและประชาชนทุกระดับรวมทั้งเยาวชน มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งจัดทำเอกสารเผยแพร่
4. จัดให้มีการประชุมสัมมนาและการอบรมเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กว้างขวางทั่วประเทศ
5. ยกย่องแก่หน่วยงานชุมชน องค์กรและบุคคลที่ได้รับความสำเร็จและมีผลงานดีเด่นในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6. ขอความร่วมมือสถาบันศาสนา และพระภิกษุทั่วประเทศ ช่วยเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อบรมข้าราชการและประชาชนให้ดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง ประหยัด มัธยัสถ์ ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย
7. สร้างจิตสำนึกแก่บุคคลทุกกลุ่ม ทั้งนักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจประชาชน และเยาวชน ให้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร่วมกันสืบสานและปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาท พระราชปณิธาน และพระบรมราโชวาท
8. รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการรณรงค์ และส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้โครงการต่าง ๆ ของภาครัฐและภาคเอกชนเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการปฏิบัติอย่างแท้จริงและต่อเนื่องจนได้รับผลสำเร็จ

อภิรัช พันธเสน (2549 : 31) ได้กล่าวว่า เรื่องของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้สามารถนำไปใช้ได้กับกิจการทุก ๆ อย่าง มิใช่ใช้ได้แต่ในภาคเกษตรเท่านั้น แม้แต่ภาคอุตสาหกรรมก็ใช้ได้เหมือนกัน คือ สามารถมีรูปธรรมได้อย่างชัดเจนถ้าต้องการนำไปใช้ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยต้องใช้เทคโนโลยี มีขนาดการผลิตที่เหมาะสมไม่โลกหรือเน้นกำไรจนเกินไป ซึ่งสำคัญในการประกอบการ เน้นการกระจายความ

เสี่ยง เน้นการบริหารความเสื่อมต่ำไม่ก่อกวน จงเกินขีดความสามารถในการบริหารจัดการ และ เน้นการตอบสนองความต้องการของตลาดภายในท้องถิ่น ตลาดภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ และ ตลาดต่างประเทศตามลำดับ

จูกา เทียนไทย (2550 : 133) ได้กล่าวว่า ในการบริหารโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นในหัวใจของนักบริหารที่สังเกตเห็นการณ์ไกล ได้นำมาปฏิบัติอยู่แล้วและก็ได้บังเกิดผลดีอย่างไรก็ตามหากจะให้ดีแล้วการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เราจำเป็นที่จะต้องยึดหลักการมีคุณธรรมในการประกอบการมาใช้ด้วย โดยเฉพาะในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการที่มีได้หวังเพียงผลประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียวแต่ต้องมีความรับผิดชอบต่อบุคคลากรต่อสังคม และต่อวิชาชีพของตนเองด้วย หากเรามีการบริหารจัดการในแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งที่จะเกิดขึ้นก็คือเราสามารถอยู่ได้ไม่ว่าสิ่งรอบ ๆ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพราะมีการปรับตัวที่มีประสิทธิภาพ สังคมก็จะยอมรับในการบริหารจัดการ องค์กรสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน และยืนหยัดได้นานเท่านาน สิ่งนี้ถือได้ว่าเป็นสุดยอดของการบริหาร ดังนั้นหากจะเริ่มต้นในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ก็ควรเริ่มต้นจากผู้บริหารระดับสูงที่จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความเชื่อในเรื่องเหล่านี้ และจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดในเรื่องจริยธรรมและคุณธรรมในการดำเนินงานอย่างน้อยต้องรู้จักพอ ไม่วอกแวก ไม่คดโกง ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นจึงจะเป็นแบบอย่างให้ผู้บริหารและบุคคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตาม เมื่อเป็นอย่างนี้แล้วสถานศึกษาก็จะสามารถครองใจทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และอยู่ได้อย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับบุคคล ครอบครัว ระดับชุมชน ระดับรัฐหรือระดับประเทศ ระดับนักธุรกิจ ระดับนักการเมือง ระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระดับครูอาจารย์ คนทุกวัย ทุกศาสนา หรือนำไปเป็นแนวทางกำหนดนโยบายงานหรือระบบต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน ซึ่งในแต่ละด้าน โดยยึดทางสายกลางของความพอดี ทั้งทางด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครบถ้วนบริบูรณ์ จริงจัง และจริงจัง เป็นผู้มีความคิดในเรื่องจริยธรรมและคุณธรรมในการดำเนินงาน

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

รายละเอียดเกี่ยวกับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษานั้นมีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550ก : 14) ได้กล่าวว่า การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ภายใต้การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง หน้าที่หลัก คือการจัดทำแนวทาง เพื่อให้สถานศึกษาและบุคลากรด้านการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งในและนอกระบบ สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา การจัดการศึกษา และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม วิทยทัศนในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา คือ สานเครือข่าย ขยายความรู้ ควบคู่ประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุข กรอบการขับเคลื่อนมี 3 ด้าน คือ การเชื่อมโยงประสานเครือข่าย การพัฒนาวิชาการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2550 : 59) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำรินั้นได้พยายามวิเคราะห์เพื่อเข้าถึงแก่นแท้ปฐมภูมิในพระอัจฉริยภาพตามแนวพระราชดำริของพระองค์ที่เข้าใจถึงความสมบูรณ์มากที่สุด มีวิธีหรือแนวทางดังนี้

1. การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความคิด สติปัญญา มีวิถีคิด รู้แจ้ง รู้จริง รู้ตลอด รู้เท่าทัน ตามเหตุผลความเป็นจริง รู้จักการคิดวิเคราะห์ บูรณาการองค์ความรู้ ค้นพบทางออกเพื่อประยุกต์สู่การปฏิบัติ เกิดทักษะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่เหมาะสม
2. การส่งเสริมให้บุคคลมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความเข้าใจในคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีเจตคติที่ดี มีทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจ มีวินัย มีความอดทน มีการออม มีความขยันหมั่นเพียรเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม
3. ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบพึ่งตนเองได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม ยุคสมัย และศีลธรรมที่ดีงาม

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 8) ได้กล่าวว่า ในด้านการศึกษา ได้มีการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และสู่การจัดการเรียนการสอน โดยคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบในการทำงาน โดยในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานั้น ปรากฏอยู่ในแผนงานที่ 3 แผนงานการสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยมีดัชนีชี้วัดการดำเนินการไว้ใน 4 ด้าน ได้แก่

1. กรณีศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมและภาพความสำเร็จ
 2. หลักสูตรหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับทั้งสายสามัญและสายอาชีพจนถึงระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
 3. นักศึกษาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในและนอกระบบ มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้
 4. รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ ภาคประชาชน และสื่อมวลชน
- ทั้งหมดนี้ คือแผนงานแห่งความสำเร็จ ซึ่งเป็นเป้าหมายการดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การศึกษาและสังคมไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 53) ได้อธิบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้ และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเพื่อให้ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตน ตามหลักคุณธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ คุณธรรมตามหลักสูตร และคุณธรรมที่คัดสรร โดยคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนภายในปีการศึกษา 2550 โดยมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารงานทุกระดับ และบูรณาการในการพัฒนาบุคลากรทุกหลักสูตร

กล่าวโดยสรุป การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านศึกษานั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้สู่สถานศึกษา โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดตั้งเครือข่ายขับเคลื่อนออกเป็นคณะทำงาน ในระยะแรกเริ่มต้นจากการค้นหาตัวอย่างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร โครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเองก็ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยดำเนินการสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อเน้นการกระตุ้นเร่งเร้าการขับเคลื่อน อีกทั้งสนับสนุนให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งเป็นแหล่งเรียนรู้ในระดับชุมชน ได้จัดเป็นกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้

ความเข้าใจ ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาล มีความ
 สมานฉันท์ สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรูปแบบที่หลากหลาย และบูรณาการในการพัฒนา
 บุคลากร การพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนการบริหารจัดการเพื่อให้หน่วยงานดำเนินไปได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้น้อมนำปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียน
 การสอน โดยได้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559)
 ขึ้น โดยได้กำหนด กรอบความคิด วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และนโยบาย ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการ
 สภาการศึกษา. 2551 : 54 - 55)

1. กรอบแนวคิด

การศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ สมานฉันท์ สันติวิธี มีวิถี
 ประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทยบนพื้นฐาน หลักปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักประมาณตน
 มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ มีทักษะใน การดำเนินชีวิตและ
 การประกอบอาชีพ เกิดการสร้างสังคมภูมิปัญญา รักษาและพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา การรักษา
 วัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างสังคมเศรษฐกิจ
 ฐานความรู้ นำไปสู่ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ศักยภาพ และความสามารถใน
 การแข่งขัน

2. วิสัยทัศน์

พัฒนาการศึกษาให้คนไทยทุกคนมีการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์
 ทั้งด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีสมานฉันท์ ดำรงชีวิตอย่างสันติวิธี มีวิถี
 ประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทย บนพื้นฐานหลักปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา และ
 พระมหากษัตริย์ มีความรู้ความสามารถด้านภาษา ทั้งภาษาไทย ภาษาสากล และภาษาที่ใช้ในการ
 สื่อสาร การใช้เทคโนโลยี มีทักษะการคิด วิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและกลุ่มจนติดตัว
 ตลอดชีวิต มีจิตสาธารณะ รักการทำงาน มีความอยู่ดี มีสุข สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะการประกอบ
 อาชีพ รู้จักรักษา และพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา มีศักยภาพทั้งการพัฒนาดตนเอง ครอบครัว ชุมชน
 สังคม ประเทศชาติ โดยคำนึงถึงการดูแลรักษาวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี
 ความสามารถในการแข่งขันในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ได้อย่างยั่งยืน

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อปลูกฝังและพัฒนาให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ เป็นคนดี มีเหตุผล มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ รู้จักประมาณ รู้จักอนุรักษ์ สร้างเสริมพัฒนาวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภูมิคุ้มกัน มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีสมรรถนะและทักษะในการประกอบอาชีพ พร้อมเผชิญ การเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันมีความสามารถในการแข่งขันของประเทศและนำประเทศก้าวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้

3.2 เพื่อสร้างเสริมสังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สันติวิธี และมีวิถีประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

3.3 เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

4. นโยบาย

เร่งปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม สำนึกในคุณค่าของความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีความตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักรักษาและพัฒนาวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนทุกระดับและประเภท

5. เป้าหมาย

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 22 - 23; อ้างถึงใน ขวลิขิต จันทร์ศรี. 2550 : 14 - 15) ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินการ ดังนี้

5.1 สร้างกระบวนการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ

5.2 สร้างความรู้ความเข้าใจและกระแสนับสนุนเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.3 สร้างผู้นำสถานศึกษาต้นแบบเกิดการพัฒนาและสร้างคนที่มีความรู้และความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.4 นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5.5 การขยายผลสู่สถานศึกษาระดับองค์กรหลัก

5.6 องค์กรหลักนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในทุกมิติ และขับเคลื่อนสู่หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5.7 เชิญชวน โรงเรียนเข้าร่วม โครงการ โดยความสมัครใจ เพื่อเป็น โรงเรียนต้นแบบ

5.8 ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และตามลำดับความสำเร็จที่กำหนด ทั้งการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ให้เกิดการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับ อย่างต่อเนื่องและหลากหลายภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน

5.9 การติดตามประเมินผลและรายงาน

5.10 นำทุกเกล้าร่วมเฉลิมฉลองในพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา

5.11 กำหนดนโยบายต่อเนื่องสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

6. กลยุทธ์ในการดำเนินการ ไปสู่เป้าหมาย

เพื่อให้การดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 22 – 23 ; อ้างถึงใน ขวลิขิต จันท์ศรี. 2550 : 15 - 16) จึงได้กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานไว้ดังนี้

6.1 ใช้แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสฉลองเสริราชสมบัติครบ 60 ปี และปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 ปี ในวันที่ 5 ธันวาคม 2550

6.2 ให้สถานศึกษาเป็นผู้นำการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นวิถีชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงอย่างยั่งยืน

6.3 ปลุกฝังให้เด็ก เยาวชน และประชาชน มีความขยันหมั่นเพียร ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน มีระเบียบวินัย รู้จักให้แบ่งปัน รับผิดชอบ รู้รักสามัคคี และมีคารวธรรม

6.4 ศึกษา วิจัยพัฒนา การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตาม แนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

6.5 เผยแพร่แนวทางการพัฒนา การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา

7. มาตรการในการดำเนินการ

เพื่อให้การดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 22 – 23 ; อ้างถึงใน ขวลิขิต จันท์ศรี. 2550 : 16) จึงได้กำหนดมาตรการในการดำเนินงานไว้ดังนี้

7.1 ให้สถานศึกษาดำเนินการ เพื่อพัฒนาการนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา

1. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อพัฒนาเด็กอายุ 4 - 6 ขวบ ให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน เพื่อรองรับการศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับ
 2. จัดบริการให้เด็กอายุ 7 - 14 ปี ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับอย่างต่อเนื่อง จนจบหลักสูตร 9 ปี (ม.3) และส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กที่จบ ม.3 ทุกคน ได้เข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนในรูปแบบที่หลากหลาย
 3. ส่งเสริมสนับสนุนบุคคลครอบครัวและสถาบันอื่น ตามกฎหมายบัญญัติให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 4. สนับสนุนให้เด็กไร้สัญชาติ เด็กที่อาศัยอยู่เขตแนวตะเข็บชายแดน ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงในรูปแบบที่เหมาะสม
 5. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย
 6. จัดการศึกษาให้เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการเพิ่มขึ้น
- ด้านคุณภาพ มีกลยุทธ์ คือ เร่งปฏิรูปการศึกษา บุคลากรและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ
1. การแก้ปัญหาการอ่านการเขียน และการคิดเลขของนักเรียน
 2. การแก้ปัญหา โรงเรียนที่มีผลการประเมินต่ำกว่ามาตรฐาน
 3. การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
 4. การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และการคิดเชิงวิเคราะห์
 5. การปรับหลักสูตรแกนกลาง
 6. การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก
 7. ส่งเสริมสนับสนุนการสอบเป็นครูและบุคลากร โดยเชื่อมโยงกับการประเมินสมรรถนะ ผลการปฏิบัติงาน มาตรฐานวิทยฐานะ มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง และวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ
 8. เร่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบและทักษะชีวิต
 9. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารจัดการ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารงบประมาณ
- ส่วนนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน สำหรับเรื่องที่อยู่ในความสนใจและเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ได้แก่ การจัดการศึกษาของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การถ่ายโอนโรงเรียน การจัดอัตรากำลังคนลงในกรอบตามโครงสร้างของสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษา การแก้ปัญหาการขาดแคลนครู และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอาชีวศึกษา และสิ่งก่อสร้าง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่แสดงให้เห็นว่า ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ฯลฯ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้น้อมนำมาเป็นกรอบนโยบาย การจัดการศึกษานั้นเป็นการสนองตอบต่อโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มี ความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งผู้เรียนจะเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข ได้รับการปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้พิการ และกลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษ ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนวัยศึกษาเติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศไทย และช่วยผลักดันให้ประเทศไทยมีความเจริญรุดหน้าทัดเทียมกับอารยะประเทศต่อไปในอนาคต

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษา

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตสำหรับการตัดสินใจ ตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน ไปจนถึงเรื่องใหญ่ระดับชาติ การที่จะทำให้แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงกลายเป็นวัฒนธรรมหลักในการใช้ชีวิตของคนในสังคม จำเป็นต้องมีกระบวนการหล่อหลอมให้ทุกคนมีความเชื่อมั่นและสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างอัตโนมัติเหมือน ๆ กับการคิดเลขหรือจี้จักรยานในชีวิตประจำวัน และการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าว (โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. 2550 : 72)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงได้กำหนดขอบเขต 5 ด้าน ดังนี้ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 1 - 13)

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการพัฒนาและการใช้หลักสูตรนั้น ทฤษฎีใหม่เป็นทฤษฎีที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้เกิดผลพอเพียงที่จะเลี้ยงตนเอง ให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมกับอัตภาพ การศึกษาจึง

น่าจะทำหน้าที่ในด้านการพัฒนาสติปัญญาของบุคคลให้สามารถที่จะพึ่งตนเองในการดำรงชีวิตประจำวันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ ดังนี้

หลักสูตรจึงควรที่จะประกอบไปด้วยสาระที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและปัญหาในการดำรงชีวิต โดยมีการบูรณาการความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจและมีการพัฒนาในเรื่องนั้น ๆ แต่เนื่องจากกิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันในแต่ละแห่งอาจมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้น การจัดสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ จึงควรเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่ยึดกิจกรรมการดำรงชีวิต การแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองในการดำรงชีวิตเป็นแกน อันจะทำให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตได้จริง กิจกรรมการดำรงชีวิตควรเริ่มจากใกล้ตัวไปไกลตัว หรือจากระดับแคบไปกว้าง โดยมีการจัดสัดส่วนที่เหมาะสมการปฏิบัติควบคู่กันไป เรื่องสำคัญ ที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรและการสอนพึงให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างจริงจังต่อไป แนวการสอนดังกล่าวควรมีลักษณะที่สำคัญดังนี้ (ปรียานุช พิบูลสราวุธ, 2550 : 4 – 8)

1. ควรจัดการเรียนการสอนโดยยึดจุดหมายหลัก ซึ่งได้แก่ กระบวนการพึ่งตนเองหรือการพัฒนาเป็นแกนในการสอนตลอดหลักสูตร
2. ควรจัดการเรียนการสอนให้มีลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน และได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด และความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างแท้จริง
3. ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างมีสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อความรู้กับการปฏิบัติจริง และส่งเสริมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ต่าง ๆ ให้มาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถและความชำนาญในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์
4. ควรจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน และวิถีชีวิตของครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นอย่างที่คิดแก่ผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องการจะปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการเรียนการสอนหรือมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละชั้นปี เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับแต่ละวัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในการเรียนการสอนช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว รู้จักช่วยเหลือตนเอง และรู้จักช่วยเหลืองานในครอบครัว แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน

ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักวิเคราะห์รายรับ - รายจ่าย ของตนเอง สอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของ
ตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัดฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง

ในช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียนและมี
ส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียนและชุมชนใกล้เคียง โดยเริ่มจากการสำรวจ
ทรัพยากรต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งด้าน
วัตถุ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้มาเป็นข้อมูลในการ
เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน และเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

นอกจากนี้ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 1
- 15) ได้สรุปถึงแนวทางดำเนินการในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการ
พัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามแนวทางหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิสัยทัศน์ เป้าหมายและ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรม
พัฒนาผู้เรียนปรับปรุงหรือเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์
เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ
หลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุง เพิ่มเติม หรือจัดทำ
สาระการเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ เพื่อพัฒนาผู้เรียน
ให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษานำหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนปรับปรุงหรือเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละ
ช่วงชั้นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนว
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ทาบ (Taba. 1962 : 12) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนอง
ความต้องการของผู้เรียนตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยกำหนด
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. วินิจฉัยความต้องการ : สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็น
ต่าง ๆ ของสังคม และผู้เรียน

2. กำหนดจุดมุ่งหมาย : หลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน

3. คัดเลือกเนื้อหาสาระ : จุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วจะช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วย ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้และสำคัญต่อการเรียนรู้

4. จัดเนื้อหาสาระ : เนื้อหาสาระที่เลือกได้ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ : ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ : ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล : ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2553 : 49) ได้สรุปแนวคิดและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร มีดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ใช้ข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม มากำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้าง และออกแบบหลักสูตร โดยปรึกษาผู้เชี่ยวชาญประกอบ

2. ยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ และแต่ละรายวิชา โดยปรึกษาหารือผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา คณะกรรมการฯ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาเป็นผู้กำหนดผลการเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ วางแผนการสอน ทำบันทึกผลิตสื่อการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ทดลองใช้หลักสูตรในสถานศึกษานำร่อง และแก้ไขข้อบกพร่อง

4. อบรมผู้สอน ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจหลักสูตรใหม่

5. ปฏิบัติการสอน กิจกรรมการใช้หลักสูตรใหม่มี 4 ประการ คือ

5.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือ จัดทำวัสดุ สื่อการสอน

5.2 ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคลากร (ครู) วัสดุหลักสูตร

และบริหารต่าง ๆ

5.3 การสอน ผู้สอนประจำการ ทำหน้าที่ดำเนินการ

5.4 การประเมินผล ประเมินทั้งผลการเรียนและหลักสูตร แล้วนำไปแก้ไข
สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้นประกอบด้วยหลายขั้นตอน
เริ่มตั้งแต่การสำรวจปัญหาและความต้องการ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกเนื้อหาสาระ การ
กำหนดการวัดผลประเมินผล การให้ความรู้แก่ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา การนำ
หลักสูตรไปใช้ และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเป็นขั้นตอนสุดท้าย

กระบวนการวิเคราะห์หลักสูตร

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor & Alexander & Lewis. 1981 : 30) ได้
เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการวิเคราะห์หลักสูตร ประกอบด้วย

1. การศึกษาตัวแปรต่าง ๆ จากภายนอก ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน สังคม
ธรรมชาติของการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ทรัพยากร และความสะดวกสบายในการพัฒนา
หลักสูตรและคำแนะนำจากผู้ประกอบอาชีพ
2. การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อการออกแบบหลักสูตร
โดยนักวางแผนหลักสูตร และใช้ข้อมูลทางการเมืองและสังคมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ
การออกแบบหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้ โดยครูเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมของการสอน
การวางแผนหลักสูตร รวมถึงการแนะนำแหล่งของสื่อการเรียนรู้โดยให้มีความยืดหยุ่นและมีอิสระ
แก่ครูและนักเรียน
4. การประเมินผลหลักสูตร ทำโดยครูเป็นผู้พิจารณาขั้นตอนประเมินผล
เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน โดยวางแผนหลักสูตรร่วมกันพิจารณาขั้นตอน
การประเมินผลหลักสูตรซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะใช้เป็นพื้นฐานประกอบการตัดสินใจ
เพื่อวางแผนในอนาคตต่อไป

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 4 ขั้นตอนดังกล่าวมีสาระสำคัญ โดยสรุปดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คือ ข้อมูลทางด้านความต้องการ ความจำเป็นและ
ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง ตลอดจนนโยบายทางการศึกษาของรัฐ
ข้อมูลทางด้านจิตวิทยา ปรัชญาการศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนวิเคราะห์หลักสูตร
เดิม เพื่อพิจารณาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คณะกรรมการดำเนินงานจะต้อง
ร่วมกันพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน โดยจุดมุ่งหมาย
ของหลักสูตรจะระบุคุณสมบัติของผู้ที่จบหลักสูตรนั้น ๆ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย
จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยกำหนดทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ แต่ละรายวิชา

ซึ่งจะเน้นการปฏิบัติมากขึ้น โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางร่างกาย และจิตใจ ตลอดจนปลูกฝังนิสัยที่ดีงามเพื่อให้เป็นพลเมืองดี

3. การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ หลังจากได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว ก็ถึงขั้นการเลือกสาระความรู้ต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เพื่อความสมบูรณ์ให้ได้วิชาความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม กระบวนการขั้นนี้จึงครอบคลุมถึงการคัดเลือกเนื้อหาวิชาแล้วพิจารณาจัดลำดับเนื้อหาเหล่านั้นว่าเนื้อหาสาระใดควรเป็นพื้นฐานของเนื้อหาใดบ้าง ควรให้เรียนอะไรก่อนอะไรหลัง แล้วแก้ไขเนื้อหาที่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งแง่สาระและการจัดลำดับที่เหมาะสม ตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้

4. การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นของการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับครูผู้สอน หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจและมีความชำนาญในการใช้หลักสูตร ซึ่งครอบคลุมถึงการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพื่อเสริมหลักสูตร การนิเทศการศึกษา และการบริหารการบริการหลักสูตร ฯลฯ นอกจากนี้ในขั้นนี้ยังครอบคลุมถึงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ก่อนนำไปเผยแพร่ด้วย

การประเมินผลหลักสูตร

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553 : 92) กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตร เป็นการประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรว่าเมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้แล้วนั้น ผู้ที่จบหลักสูตรนั้น ๆ ไปแล้ว มีคุณสมบัติ มีความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ การประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณค่าสูงขึ้น อันเป็นผลในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ การประเมินหลักสูตรควรทำให้ครอบคลุมระบบหลักสูตรทั้งหมด และควรประเมินให้ต่อเนื่องกัน ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงประกอบด้วยวิธีการประเมินดังต่อไปนี้ คือ

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ว่ามีความเหมาะสมดี และถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด หากมีสิ่งใดบกพร่องก็จะได้นำมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนจะได้นำไปประกาศใช้ในโอกาสต่อไป

2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตร สามารถนำไปใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตร โดยมากหากพบข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หลักสูตรก็มักได้รับการแก้ไขโดยทันที เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร โดยทั่วไปจะดำเนินการหลังจากได้มีผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรไปแล้ว การประเมินหลักสูตร ในลักษณะนี้มักจะทำการติดตามความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานเพียงใด

4. การประเมินระบบหลักสูตร เป็นการประเมินหลักสูตรในลักษณะที่มีความสมบูรณ์และสลับซับซ้อนมาก กล่าวคือ การประเมินระบบหลักสูตรจะมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรด้วย เช่น ทรัพยากรที่ต้องใช้ ความสัมพันธ์ของระบบหลักสูตรกับระบบบริหาร โรงเรียน ระบบการจัดการเรียนการสอน และระบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรจะประเมินทั้งหมด 4 อย่างคือ การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร และการประเมินระบบหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่าผู้ที่จบหลักสูตรนั้น ๆ ไปแล้ว มีคุณสมบัติ มีความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่ และการประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทฤษฎีใหม่ได้กำหนดการดำเนินโครงการเป็นขั้นตอน 3 ขั้นด้วยกัน เป็นการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กันไป ในปัจจุบันนี้หลักสูตรได้กำหนดให้ครูสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน อันจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต จึงนับได้ว่าเป็นความพยายามในการแก้ปัญหาที่ก้าวไปได้อีกขั้นหนึ่ง แต่การเรียนรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีใหม่ที่มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กัน (ปรียานุช พิบูลสรารุช. 2550 : 10)

แนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องมีเป้าหมายดังนี้ (พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์. 2545 : 16)

1. นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน วิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้านสามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นวิถีชีวิตที่ต้องการ

2. ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. โรงเรียนสามารถดำเนินการเกษตรในแนวเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นแบบอย่างและขยายผลสู่ชุมชน ทั้งในเขตบริการและพื้นที่ใกล้เคียงได้

4. โรงเรียนมีความตระหนัก และเห็นคุณค่าในการดำเนินงานเกษตรแนว
เศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. เริ่มจากการศึกษารายละเอียดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเป็นเรื่องใหม่ที่มี
ความสำคัญต่อสถานศึกษา

2. ผู้สอนจึงควรมีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงซึ่ง
สามารถทำได้หลายวิธี เช่น ศึกษาจากเอกสารและสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

3. เชิญผู้มีความสามารถเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิทยากร ศึกษา
งานจากสถานที่จริงที่มีการจัดกิจกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

4. วิเคราะห์สภาพโรงเรียน เช่น สภาพพื้นที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์
งบประมาณสภาพแวดล้อม เพื่อหาความพร้อมในการจัดกิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
เรื่องสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรและการสอนพึงให้ความสำคัญและดำเนินการ
อย่างจริงจังต่อไปแนวการสอนดังกล่าวควรมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

ควรจัดการเรียนการสอนโดยยึดจุดหมายหลัก ซึ่งได้แก่กระบวนการพึ่งตนเอง
หรือการพัฒนาเป็นแกนในการสอนตลอดหลักสูตร

ควรจัดการเรียนการสอนให้มีลักษณะ ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ให้ผู้เรียนมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนและได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิด
ความคิดรวบยอด และความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างแท้จริง

ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ควบคู่กัน
ไปอย่างมีสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อความรู้กับการปฏิบัติจริง และ
ส่งเสริมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ต่าง ๆ ให้มาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถ
และความชำนาญในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์

ควรจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรมประจำวันและวิถีชีวิตของครูและบุคลากร
ในสถานศึกษาให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องการจะปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 3) ได้
สรุปว่าในด้านการจัดการเรียนการสอนนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่
กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้น
การปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน โดยมีแนวทางดำเนินการ

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการการเผชิญสถานการณ์การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสู่ ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก

2. จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ทั้งในรูปของการจัดทำโครงการ โครงการงาน และอื่น ๆ ทั้ง การศึกษารายบุคคล และเป็นกลุ่ม

3. วัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

3.1 ความรู้ (Knowledge)

3.2 ทักษะกระบวนการ (Process) และ

3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute)

ซึ่งในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดให้มีการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวทาง ดำเนินการดังนี้ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 3)

1. ติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยพิจารณาจาก ผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานด้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลงานและการปฏิบัติกิจกรรม ของผู้เรียน การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และผลการประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน

2. ติดตามและประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกระบวนการ ขั้นตอนและกิจกรรมการดำเนินการ ในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม การจัดระบบบริหารจัดการ การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้า มามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนอันพึง ประสงค์

3. จัดให้ระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งการรายงานภายใน สถานศึกษา การรายงานต่อสาธารณชน และการรายงานหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ครูและบุคลากรใน โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนว เศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน วิถีชีวิต ชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้าน โรงเรียนสามารถดำเนินการเกษตรในแนวเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็น แบบอย่าง และขยายผลสู่ชุมชน ทั้งในเขตบริการและพื้นที่ใกล้เคียงได้

3. ด้านกิจการนักเรียน

ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาด้านกิจการนักเรียนมีลักษณะดังนี้ (ปริญานูช พิบูลสรารุช. 2550 : 10 – 13)

3.1 กิจกรรมสามารถมีความหลากหลายของเนื้อหา แล้วแต่ตามสภาวะภูมิสังคมของแต่ละสถานศึกษา แต่ที่สุดแล้วต้องปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีวิถีชีวิต อุปนิสัยและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยนักเรียน นักศึกษา และมีครูเป็นผู้นำหรือผู้สนับสนุน

3.2.1 จำนวน นักเรียน/นักศึกษา/ครูที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ไม่ควรมีน้อยกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนบุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน

3.2.2 นักเรียน นักศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการ ควรมีความประพฤติดี สัมผัสใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงดีและมีสุขภาพดี

3.3 เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลทางเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม ของสถานศึกษาและสามารถขยายผลออกสู่ชุมชนได้

3.3.1 พอประมาณกับภูมิสังคม : สอดคล้องกับความต้องการ/ความจำเป็นของสถานศึกษา/คนในชุมชน และเหมาะสมกับภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม และความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต

3.3.2 สมเหตุสมผล : มีหลักคิดและหลักปฏิบัติของกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดของโครงการแสดงถึงความรอบคอบของการวางแผน ดำเนินโครงการ

3.3.3 ภูมิคุ้มกันที่ดี : การวางแผนโครงการคำนึงถึงความเสี่ยงในการดำเนินโครงการ โดยมีข้อเสนอทางเลือกหากมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้น

3.3.4 ส่งเสริมความรู้และคุณธรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม : กิจกรรมต่าง ๆ ต้องส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมมีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ได้มีการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมการมีคุณธรรม เช่น ความมีระเบียบวินัย มีสัมมาคารวะ ซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญู กตเวทิตะ มีสติปัญญา แยกแยะถูกผิด ควรมีความขยันหมั่นเพียร อดทน สนใจใฝ่รู้ มีจิตสำนึกเห็นประโยชน์ของการช่วยเหลือผู้อื่น และทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ด้านกิจการนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่มีนักเรียน นักศึกษาและครูเป็นผู้นำหรือผู้สนับสนุน สามารถมีความหลากหลายของเนื้อหา แล้วแต่ตามสภาวะภูมิสังคมของแต่ละสถานศึกษา แต่ที่สุดแล้วต้องปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีวิถีชีวิต

อุปนิสัยและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลทางเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม มีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ได้มีการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ และส่งเสริมการมีคุณธรรม

4. ด้านการพัฒนาบุคลากร

ในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้มีนักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550 : 14 – 15) กล่าวถึง การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียง และเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักคัดกรององค์ความรู้ที่มีอยู่หมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้เป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จักและเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพและผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง ก่อนอื่นครูต้องเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยกลับมาพิจารณาและวิเคราะห์ว่าในตัวครูนั้นมีความไม่พอเพียงในด้านใดบ้างเพราะการวิเคราะห์ปัญหาจะทำให้รู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดจากความไม่พอเพียง รวมทั้งควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาด้วย โดยการวิเคราะห์นี้ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรมโดยเฉพาะคุณธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจเด็กให้ได้ก่อนผ่านกิจกรรมที่ครูเป็นผู้คิดขึ้นมา

ยุทธนา ปฐมวรชาติ (2552 : 103) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนมีศึกษานิเทศก์มาเป็นพี่เลี้ยงให้ครูผู้สอนในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้
2. สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหามาตรการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นในประเด็นดังต่อไปนี้

3. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ในเรื่องการกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหาการเรียนรู้อัตนกรรม รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน

4. การแปลงหลักสูตรมาสู่การสอน ในเรื่องการกำหนดวิธีการ การกำหนดกิจกรรมการกำหนดสื่อการเรียนการสอน

การประเมินผลเป็นการวัดผลของหลักสูตรในเรื่อง ผลที่คาดหวังของหลักสูตร เนื้อหาสาระการจัดการเรียนการสอน กิจกรรม สื่อการสอน และวิธีวัดประเมินผล

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร หมายถึง ครูมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้และลึกซึ้งจนแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมแห่งความพอเพียงเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่นักเรียนและบุคคลทั่วไป จากนั้นจึงมุ่งพัฒนาให้ครูมีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน ให้แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีความหมายต่อชีวิต

5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนนั้นเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญซึ่งจะช่วยให้การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเกิดผลในทางปฏิบัติในทุกระดับและทุกภาคส่วนอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนของประเทศชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 3) ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ดังนี้

1. สถานศึกษามีแผนร่วมกับชุมชน เพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. สถานศึกษาให้บริการสถานที่แก่ชุมชนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนจัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมหรือสังคมหรือเศรษฐกิจหรือวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. สถานศึกษาระดมทรัพยากรร่วมกับชุมชนเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550 : 17) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่าผู้บริหารสถานศึกษาคนเดียวก็คงเป็นไม่ไหว ผู้ที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนก็น่าจะเป็นครู ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในชั้นตอนสำคัญทุกชั้นตอน ทุกคน

ต้องรู้เข้าใจอย่างถูกต้อง ชัดเจน แล้วทดลอง นำไปใช้และเรียนรู้ร่วมกัน หากเครือข่ายเพื่อนร่วมทางโรงเรียนอื่น ๆ หรือแลกเปลี่ยนแผนการเรียนรู้กัน

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 1 – 8) ได้สรุปแนวทางในการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าสถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน ตามแนวทาง ดังนี้

1. ร่วมกำหนดแนวนโยบายและการวางแผน
2. ร่วมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3. ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่บ้าน และสถานที่อื่น ๆ
4. ร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สรุปได้ว่าด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนนั้น เป็นภารกิจสำคัญที่สถานศึกษาและชุมชนควรเริ่มกันดำเนินการตั้งแต่การวางแผนในการดำเนินงาน การให้บริการ สถานที่ในสถานศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน รวมถึงการระดมทรัพยากรร่วมกับชุมชน เพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่บ้าน และสถานที่อื่น ๆ จนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างสถานศึกษา และชุมชนร่วมกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กันตยา มานะกุล (2550 : 75 - 79) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง:กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) 3 ตัว คือ คนอายุ 15 - 60 ปี อ่านออกเขียนภาษาไทยได้ เด็กอายุ 6 - 15 ปี ได้กินอาหารอย่างถูกต้องครบถ้วน และครอบครัวมีความอบอุ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคนในชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2

ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นกรณีศึกษา โดยสอดคล้องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกัน ในตัวเอง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นคนในชุมชนข้างต้น จำนวน 20 คน ที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามลักษณะของตัวชีวิตที่จะศึกษา จากนั้น จึงทำการทดสอบความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับตัวชีวิตทั้ง 3 ตัว และแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เว้นระยะ 1 เดือนแล้วจึงทำ การทดสอบใหม่ด้วยแบบทดสอบเดิม เพื่อศึกษาว่า เวลาที่ผ่านมา 1 เดือน มีการเปลี่ยนแปลง ความรู้เกี่ยวกับตัวชีวิตและแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงบ้างหรือไม่ พบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ใดๆ ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดลอง โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตารางในแผนการสอนที่กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น การจัดการกิจกรรมการสอน การอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ 40 ชั่วโมง กิจกรรมการกินอาหารถูกต้องครบถ้วน 60 ชั่วโมง และกิจกรรมครอบครัวมีความอบอุ่น 40 ชั่วโมง รวม 140 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ในแต่ละกิจกรรมได้แก่ แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ผลการวิจัย พบว่า หลังเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการ 1) มีคะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบ ด้านการอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 81.0 2) มีคะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบ ด้านการกินอาหารถูกต้องครบถ้วน เพิ่มขึ้นร้อยละ 77.9 และ 3) มีคะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบ ด้านครอบครัวมีความอบอุ่น เพิ่มขึ้นร้อยละ 79.4 นอกจากนี้ จากการสังเกตและสัมภาษณ์หลังเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญของการกินอาหารให้ถูกต้องครบถ้วน การสร้างครอบครัวให้มีความอบอุ่น ตลอดจนการนำเอาหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ได้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านจอมจันทร์ ได้

ชวลิต จันทร์ศรี (2550 : 105 - 108) ได้ศึกษาสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า 1) สาระการเรียนรู้ทั่วไปที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายสาระ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 สาระ คือ เงื่อนไข คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านความขยัน ด้านความแบ่งปัน และด้านความอดทน ส่วนสาระการเรียนรู้อื่นๆ อยู่ในระดับมากทุกสาระการเรียนรู้ 2) สาระการเรียนรู้เฉพาะช่วงชั้นที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับช่วงชั้นที่ 1 โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายสาระการเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 สาระการเรียนรู้ คือ การทำความสะอาดร่างกายและการใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัดและคุ้มค่า ส่วน สาระการเรียนรู้อื่นๆ อยู่ในระดับมากทุกสาระการเรียนรู้ 3) สาระการเรียนรู้เฉพาะช่วงชั้นที่จำเป็นต่อ

การเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับช่วงชั้นที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดการเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 สารการเรียนรู้ คือ ชีวิตมีคุณค่า ภูมิปัญญาของชุมชน ส่วนสาระการเรียนรู้อื่น ๆ อยู่ในระดับมากทุกสาระการเรียนรู้ 5) สารการเรียนรู้เฉพาะช่วงชั้นที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับช่วงชั้นที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดการเรียนรู้ พบว่า อยู่ใน ระดับมากที่สุด 3 สารการเรียนรู้ คือ บ้านคือวิมานของเรา ชีวิตสดใสในชุมชนน่าอยู่ และการปลูกพืชผักสวนครัวใน กระจ่าง ส่วนสาระการเรียนรู้อื่น ๆ อยู่ในระดับมากทุกสาระการเรียนรู้ 6) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 1 คือ วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยี สารสนเทศ ช่วงชั้นที่ 2 คือ ภาษาอังกฤษกับ เศรษฐกิจพอเพียง และการปลูกผักสวนครัว รั้วกิน ได้ ช่วงชั้นที่ 3 คือ การรู้จักสามัคคี และการอยู่ดี กินดี และช่วงชั้นที่ 4 คือ จิตสำนึกสาธารณะ

ไพโรจน์ วงษ์ดีไทย (2551 : 65 - 67) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในเทศบาล เมืองพนัสนิคมต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินงานในผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุประมาณ 41 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอายุราชการ 0 - 5 ปี ส่วนมากสมรสแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกันว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย หลักความ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมี 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขคุณธรรมกับเงื่อนไข ความรู้ โดยที่ผู้บริหารจะมีความรู้ความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่ากลุ่มอื่น ด้านการบริหารจัดการทุกกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ใ นการบริหารงานของเทศบาลเมืองพนัสนิคมเพื่อลดปัญหาการทุจริต และลดการแสวงหาผลประโยชน์ ส่วนตัว

สุริพร วงศ์สวัสดิ์สุข (2551 : 85 - 87) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนราชวินิตมัธยม พบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนราชวินิตมัธยมทั้ง 6 ชั้นตอนพบว่าครูมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายคำพบว่า 1.1) ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก 3 ชั้นตอนคือ ชั้นตอนการ วิเคราะห์ปัญหา หลักสูตรและการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นตอนการจัดการอบรมและ การศึกษา ความรู้ และชั้นตอนการสร้างหลักการกระบวนกรเรียนรู้ 1.2) ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง 3 ชั้นตอน คือ ชั้นตอนการจัดทำตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ชั้นตอนการนำหลักสูตรไป ทดลองใช้และชั้นตอนการประเมินผลหลักสูตรทดลอง 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนราชวินิตมัธยม สรุปจากการจัด

สนทนากลุ่มได้ 3 ด้านดังนี้ 2.1) การเขียนแผนการสอน ครูส่วนใหญ่ทุกกลุ่มสาระมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการเขียนแผนให้เชื่อมโยงในแต่ละประเด็นของ 3 ช่วง 2 เดือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมนั้นยาก และไม่มั่นใจในการปฏิบัติ ข้อเสนอแนะคือ เบื้องต้น ให้เขียนแผนย้อนกลับจากการปฏิบัติ และเชิญผู้เชี่ยวชาญมาช่วยให้คำแนะนำ และสร้างมาตรฐาน ในรายละเอียดของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2.2) การประเมินผล ครูทุกกลุ่มสาระมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับ การประเมินผลจากการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรที่มีการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่มีเครื่องมือ ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเป็นเรื่องที่ยาก ปัจจุบันใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมเด็ก และบันทึกผล ซึ่งจะ ได้ผลแตกต่างกันไปตามความเข้มข้นและความสม่ำเสมอของครูแต่ละคน ข้อเสนอแนะ คือ เบื้องต้นควรจะทำให้ความเข้มข้นของผู้สอนให้อยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกัน โดยเริ่มเข้มงวด จากการใช้กฎระเบียบกลางของโรงเรียน ทำให้เกิดการปฏิบัติที่พร้อมเพรียงกันและเท่าเทียมกัน แล้วจึงมาร่วมกันพัฒนาเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานต่อไป และ 2.3) การบรรลุเป้าหมาย ครูผู้สอนทุกคนในแต่ละกลุ่มสาระได้นำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรทุกกลุ่มสาระได้ร้อยละ 100 แต่การนำไปใช้จริง และ ความสม่ำเสมอในการนำไปบูรณาการสอนแต่ละครั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้สอน โดยเฉลี่ยคิดเป็น ร้อยละ 85 และคาดว่าเกิดผลกับผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ 50 ยังอยู่ในระดับต้น เป็นระดับที่ผู้เรียนรับรู้ แล้วจึงมีการปฏิบัติตาม ซึ่งครูผู้สอนที่เป็นตัวแทนจากทุกกลุ่มสาระได้ให้นิยามไว้ ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหาร โรงเรียนราชวินิตมัธยม ต้องสร้างความสำคัญให้ผู้สอนตระหนักถึงการนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสอนอย่างจริงจัง รวมทั้งการบริหารหลักสูตร โรงเรียนราชวินิตมัธยมควรจัด การส่งเสริมและกระตุ้นอย่างสม่ำเสมอให้ครูผู้สอนทุกคนมุ่งมั่นให้เด็กมีพฤติกรรมในระดับที่สอง คือ ระดับตอกย้ำ และทำให้เด็กทำอย่างต่อเนื่อง จนสามารถบรรลุขั้นระดับที่สามให้ได้ ซึ่งเป็น เป้าหมายสูงสุด คือ เด็กเห็นคุณค่าเกิดความสำนึกได้เองและสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดย ไม่ต้องบอก

สามารถ แก้วฉาย (2551 : 90 - 93) ได้ศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ ราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท และกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างที่มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน ชีวิตประจำวันมากที่สุด คือ กลุ่มอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รองลงมา คือ กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท และนำไปใช้น้อยที่สุด คือ กลุ่มอาชีพเกษตรกร

เสาวลักษณ์ มาพร (2551 : 88 - 90) ได้ศึกษาความพร้อมและเปรียบเทียบความพร้อมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า 1) ความพร้อมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยภาพรวม ทั้ง 6 ด้าน พบว่า มีความพร้อมในการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก และผลการวิจัยรายด้าน พบว่า มีความพร้อมในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ย 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายใน ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ผลการเปรียบเทียบความพร้อมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา ตามขนาดของโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธนิดา ลอยโพนม (2552 : 74 – 75) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า 1) สภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) การเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 คือ ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกับสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การพัฒนาที่แท้จริง และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่สามารถวัดประเมินผลการดำเนินการในสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ณลิตา อรรถยะพันธุ์ (2552 : 42) ได้ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุมากกว่า 50 ปี วุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 15 ปี เป็นสถานศึกษาขนาดกลาง มีนักเรียน 121 – 600 คน ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติในการ

บริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยรวม 3 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และรายชื่อ โดยมีการปฏิบัติ ในด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษามากที่สุด โดยมีการส่งเสริมให้ครูนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาและให้ครูมีส่วนร่วมใน การกำหนดนโยบายในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา รองลงมา ด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการจัดการศึกษา โดยกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาใน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการเรียนรู้มากที่สุด มีการประชาสัมพันธ์ให้ครู นักเรียนมี ความตระหนักและเข้าใจแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการ โครงการและ กิจกรรม มีการสนับสนุนให้ครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกในการเรียนรู้สำหรับ นักเรียน และจัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และระดับการปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

กชกร ชำนาญกิตติชัย และคณะ (2554 : 101 - 103) ได้ศึกษา การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.98 มีอายุระหว่าง 18 - 19 ร้อยละ 94.92 ศึกษา โปแกรมการบริหารธุรกิจ ร้อยละ 30.80 และ โปแกรมนิเทศศาสตร์ ร้อยละ 31.75 อาศัย ต่างจังหวัด ร้อยละ 69.20 สถานภาพทางเศรษฐกิจของนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีรายได้พอ ๆ กับรายจ่าย ร้อยละ 52.38 มีการออมเงินต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 59.37 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ไม่กู้เงินรัฐบาลเพื่อการศึกษา ร้อยละ 62.54 ในภาพรวมของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาประยุกต์ใช้ นักศึกษาได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ ด้านคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ด้านความรู้ในการดำเนินชีวิต ด้านมีเหตุมีในการดำเนินชีวิต ด้านระบบภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต และด้านความพอประมาณในการดำเนินชีวิต และการทดสอบความแตกต่างระหว่างการนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตกับปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน สามารถ สรุปผลการทดสอบได้ดังนี้ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่าง กันในทุกปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ โปแกรมที่ศึกษา ภูมิลำเนา สถานภาพทางเศรษฐกิจ การออมเงิน และการใช้บริการเงินกู้

วิพาวรรณ์ รอดช้าง (2554 : 146 – 147) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหารและครู สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

ภาคกลาง พบว่า 1) การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหารและครู สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง มีการปฏิบัติในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ภาพรวมการบริหารงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาพรวมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($r_{xy} = .999$) อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหารและครู สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วุฒิการศึกษา การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครอบครัว และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 เมื่อจำแนกตามความศรัทธา เชื่อมมั่นในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและประสบการณ์ในการทำงาน ตามลำดับ แต่ไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ

ศรานันท์ มีหวัง (2555 : 80 – 84) ได้ศึกษาสภาพการบริหารการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของจังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการบริหารการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของจังหวัดเชียงราย ด้านการวางแผน (P) ด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (D) ด้านการประเมินตรวจสอบ (C) และด้านการปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการให้เหมาะสม (A) อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แนวทางการพัฒนาการบริหารการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการวางแผน สถานศึกษาควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนของภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขและร่วมพัฒนา นอกจากนี้ครูและบุคลากรของสถานศึกษาต้องศึกษาข้อมูลชุมชน มีการจัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูลองค์ความรู้ของชุมชนให้เป็นปัจจุบันทันสมัยตลอดจนปัญหาที่มีอยู่ในชุมชน แล้วมากำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนต่อไป ด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ สถานศึกษาควรพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความตระหนัก ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความสามารถในการบูรณาการการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน ด้านการตรวจสอบและประเมินผล ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานและควรมีการกำหนดดัชนีตัวชี้วัดระดับความสำเร็จ และด้านการปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการให้เหมาะสม ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานและปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่มีปัญหาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา

พนิดา เจริญยิ่ง (2556 : 55 - 56) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายกัลปพฤกษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า 1) ความคิดเห็นของครูในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายกัลปพฤกษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) ครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายกัลปพฤกษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัฐมา เจียมวิจิตร (2556 : 45 - 49) ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีสภาพการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน รองลงมา ด้านระบบบริหารจัดการงบประมาณ และด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดระบบบริหารจัดการของโรงเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา 2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

นฤมล ภิรมย์ (2557 : 72) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า 1) ปัญหาการจัดการศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยรวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงระดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

เนื่องจากแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่มาจากรากฐานสังคมของคนไทย ดังนั้น งานวิจัยต่างประเทศที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงยังไม่มีผลการดำเนินการ ในที่นี้ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดที่มีความสัมพันธ์ในบางส่วนกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีผู้วิจัยไว้ดังนี้

เบอร์ตัน (Burton. 1973 : 569 – 573) ได้ศึกษาโครงการบริการประชาชนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาในรัฐบาลปี ค.ศ. 1973 จากการศึกษาพบว่า หัวหน้าฝ่ายบริหารมีความรับผิดชอบโดยตรงต่อกิจกรรม การบริหารชุมชน มีเพียงบางแห่งที่ผู้บริหารมีความรับผิดชอบระดับรองลงไป ส่วนมากจะไม่มี การจัดงบประมาณสำหรับบริการชุมชน โดยเฉพาะ ในการนี้ ทางโรงเรียนจำเป็นต้องช่วยตัวเองในด้านของนโยบายนั้นโรงเรียนในรัฐอะลาบามา ซึ่งมีจำนวนต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมดที่ให้เขียนนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษร แต่อย่างไรก็ตาม อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็วเพราะกิจกรรมการบริหารชุมชนของโรงเรียนต่างๆ ได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอ ส่วนในการดำเนินการด้านบริการของชุมชนนั้น ทางโรงเรียนมีวิธีการและประเมินผลเพื่อหาประสิทธิภาพของการให้บริการชุมชน

ชอร์ตเทินเฟลด์ (Schottenfeld. 1976 : 1343 – A) ได้ศึกษาผลของกฎหมายที่เสนอแก้ไขโดย Buckley Amendment ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างที่โรงเรียนกับชุมชน โดยแบ่งกลุ่มโรงเรียนที่มีระดับความสัมพันธ์กับชุมชนออกเป็นความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ของประชาชนและผู้ปกครองกับการจัดการกลุ่มโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก

แครฟ (Craff. 1988 : 1633 – A) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียนที่จะทำให้อัตนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมายก็คือต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนกับทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า มีค่าความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติกับระบบโรงเรียน ในแต่ละสิ่งแวดล้อมแต่ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนคติของชุมชนกับสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจการของโรงเรียน

บีกอส (Bigos. 1997 : 15) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ พฤติกรรมและกิจกรรมของผู้บริหารในการนำหลักสูตรเข้าไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนในท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 67 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารได้อ้างถึงหลักสูตรที่ตรวจสอบนำมาใช้บ่อยที่สุดและนำมาใช้เป็นแนวนโยบาย วิธีการทำงานและการฝึกทดลองใช้ และเชื่อว่าไม่ใช่เหตุผลที่เพียงพอ ผู้บริหารได้ร่วมมือกับผู้ตรวจสอบเพื่อช่วยเสริมจุดยืนในการเปลี่ยน และพัฒนาระบบในโรงเรียนให้แข็งแกร่ง การให้ข้อมูลที่ปรึกษาภายนอกที่จะช่วยรวบรวมข้อมูล และสนับสนุนให้

การปรับปรุงระบบ โรงเรียนของผู้บริหารเป็นจริงได้ ผู้บริหารมีความเชื่อว่าพวกเขาเป็นแรงจูงใจที่จะช่วยเพิ่มระดับการดำเนินงาน และการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ โดยใช้จุดเด่นและบทบาทของผู้ตรวจสอบและ การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงด้วยเช่นกัน

เมอร์ค็อก (Murdock. 1998 : 48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาข้อพิสูจน์การตรวจสอบ การจัดการหลักสูตรที่นำไปใช้ในระบบโรงเรียนเอกชนใน Texas การตัดสินใจใช้เครื่องมือที่ได้รับการสนับสนุนในแต่ละระดับและการยอมรับของผู้ปฏิบัติเป็นเครื่องมือที่เป็นจริงและผลกระทบต่อศักยภาพที่เป็นอยู่ของผู้ตรวจสอบ ผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารในสำนักงานที่ให้ข้อมูล การทำงานของผู้ตรวจสอบในรายงานการศึกษาของแต่ละโรงเรียนทั้ง 11 แห่ง พบว่า นโยบายของคณะผู้บริหาร โรงเรียนอย่างเดียวนั้น ไม่เพียงพอที่จะนำมาตัดสินใจ นำมาใช้แสดงผลของหลักสูตรซึ่งเมื่อวัดค่าออกมาแล้วเกิดการขัดแย้งกับเกณฑ์การตัดสินใจมาตรฐานของโรงเรียนกับท้องถิ่นใน Texas นั้น และองค์การตรวจสอบการจัดการหลักสูตร ซึ่งเกณฑ์การตัดสินใจนั้นต้องมีการใช้รูปคำสั่งกับโรงเรียนท้องถิ่นใน Texas เพื่อให้ทราบมาตรฐานที่ห่างจากหลักสูตรและโปรแกรมการดำเนินงาน

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมุ่งเน้นการอยู่อย่างมีความสุขภายใต้ขีดความสามารถของ บุคคลมีความเข้มแข็ง สมานฉันท์ มีพลังความเข้มแข็ง มีพลังความสามัคคี มีพลัง โลกาภิวัตน์ ซึ่งหลักในการพัฒนานั้นจุดเน้นที่สำคัญคือ พัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ ความรอบคอบ ความรู้เท่าทัน ทั้งนี้การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินงานต่าง ๆ นั้น ผู้นำไปประยุกต์ใช้ต้องมีความรู้ มีความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ มีความรับผิดชอบ มีความประหยัด ซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีความโลภ ส่วนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษานั้นมีวัตถุประสงค์ โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักพึ่งตนเอง ขยัน อดทน สามัคคี มีการทำงานเป็นหมู่คณะ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ในการนำไปใช้นั้นต้องมีปัจจัยที่สำคัญที่สนับสนุนเกื้อกูลกันคือ ความพร้อมด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านชุมชน ท้องถิ่นและผู้ปกครอง การยอมรับ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของตัวนักเรียนเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ครูในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2558 ครู จำนวน 485 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555 : 148 – 149) ได้จำนวน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) มีรายละเอียดดังนี้ ดังนี้

- 2.1 แบ่งสถานศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย ประกอบด้วยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 23 ศูนย์
- 2.2 ทำการสุ่มศูนย์มาร้อยละ 50 ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากได้จำนวน 12 ศูนย์
- 2.3 ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ให้กระจายไปทั้ง 12 ศูนย์ ตามสัดส่วนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก

รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏในตาราง 3.1 – 3.2

ตาราง 3.1 จำนวนประชากรครูศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

สถานศึกษา	จำนวนประชากร
ศูนย์ กศน.อำเภอเมืองบุรีรัมย์	61
ศูนย์ กศน.อำเภอกระสัง	30
ศูนย์ กศน.อำเภอคูเมือง	19
ศูนย์ กศน.อำเภอแคนดง	8
ศูนย์ กศน.อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	15
ศูนย์ กศน.อำเภอลำหาน	20
ศูนย์ กศน.อำเภอนางรอง	23
ศูนย์ กศน.อำเภอนาโพธิ์	23
ศูนย์ กศน.อำเภอโนนดินแดง	8
ศูนย์ กศน.อำเภอบ้านกรวด	15
ศูนย์ กศน.อำเภอบ้านด่าน	13
ศูนย์ กศน.อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์	15
ศูนย์ กศน.อำเภอประโคนชัย	31
ศูนย์ กศน.อำเภอปะคำ	18
ศูนย์ กศน.อำเภอพลับพลารักษ์	14
ศูนย์ กศน.อำเภอพุทไธสง	13
ศูนย์ กศน.อำเภอละหานทราย	15
ศูนย์ กศน.อำเภอลำปลายมาศ	36
ศูนย์ กศน.อำเภอสตึก	39
ศูนย์ กศน.อำเภอหนองกี่	23
ศูนย์ กศน.อำเภอหนองหงส์	24
ศูนย์ กศน.อำเภอห้วยราช	14
ศูนย์ กศน.อำเภอโนนสุวรรณ	8
รวม	485

ตาราง 3.2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จากกลุ่มตัวอย่างศูนย์ที่สุ่มมาได้

สถานศึกษา	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ศูนย์ กศน.อำเภอเมืองบุรีรัมย์	61	40
ศูนย์ กศน.อำเภอกระสัง	30	20
ศูนย์ กศน.อำเภอชำนิ	20	13
ศูนย์ กศน.อำเภอนางรอง	23	15
ศูนย์ กศน.อำเภอประโคนชัย	31	20
ศูนย์ กศน.อำเภอปะคำ	18	12
ศูนย์ กศน.อำเภอลำปลายมาศ	36	23
ศูนย์ กศน.อำเภอสตึก	39	25
ศูนย์ กศน.อำเภอหนองกี่	23	15
ศูนย์ กศน.อำเภอหนองหงส์	24	16
ศูนย์ กศน.อำเภอบ้านกรวด	15	10
ศูนย์ กศน.อำเภอบ้านด่าน	13	8
รวม	333	217

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ โดยในแต่ละระดับจะให้คะแนน ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
5	มีการปฏิบัติมากที่สุด
4	มีการปฏิบัติมาก
3	มีการปฏิบัติปานกลาง
2	มีการปฏิบัติน้อย
1	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open – ended form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

2. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 2.1 มาสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา โครงสร้าง และภาษา เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุม ตรงตามสภาพที่เป็นจริง ผู้ตอบอ่านแล้วเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน และสามารถวัดได้ตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษา

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ตามคำแนะนำข้อ 2.3 แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face validity) จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

2.4.1 ดร.พรรณี ราชจันทร์ วุฒิศึกษา ปร.ค. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

2.4.2 นางสาวสมใจ สมรูป วุฒิศึกษา บธ.ม. สาขาวิชาการจัดการทั่วไป ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล

2.4.3 นายไพรัตน์ ชื่นศรี วุฒิศึกษา ค.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านแสงจันทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ ข้อ 2.4 มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง แล้ว
นำเสนอแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้งเพื่อที่จะได้แบบสอบถาม
ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 คน

2.7 หาค่าอำนาจจำแนกโดยการวิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อทดสอบความ
แตกต่างโดยใช้ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 หรือถ้าค่า t มีค่า 1.75 ขึ้นไปถือว่ามีความอำนาจจำแนก
สูงผ่านเกณฑ์ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148 – 149) ผลปรากฏว่าผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่า
อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.99 – 7.88

2.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของ
แบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค
(Cronbach) ผลปรากฏว่า มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 ซึ่งมีค่าสูงและผ่านเกณฑ์ สามารถนำไปใช้
ในการวิจัยได้

2.9 นำแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์ ข้อ 2.7 มาจัดพิมพ์เป็น
แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอความร่วมมือจาก
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ขอความอนุเคราะห์จากหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในการแจกแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยดำเนินการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้จำนวน 217 คน จากจำนวนทั้งหมด 217 คน คิดเป็น
ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดแล้ว
คัดเลือกรูปแบบที่สมบูรณ์ไว้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

2. กรอกรหัสแบบสอบถาม

3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วบันทึกข้อมูล

4. ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และ
หาค่าร้อยละ

2. ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา
ใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดย
ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เสนอข้อมูลเป็นตาราง
ประกอบคำอธิบาย

เกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean)
ได้กำหนดค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2546 : 100)

4.51- 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51- 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.51- 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.51- 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00 -1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด
บุรีรัมย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t – test independent)

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด
บุรีรัมย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
(One-way ANOVA) และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ให้ทำการทดสอบ
ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบการอธิบาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 การหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้อัตราส่วนวิกฤติ t เป็นรายข้อตามวิธีของ t - test มีสูตรดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 260)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2 + S_L^2}{n}}}$$

เมื่อ	\bar{X}_H	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนสูง
	\bar{X}_L	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
	S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนสูง
	S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
	n	แทน	จำนวนในกลุ่มสูงและต่ำที่นำมาวิเคราะห์

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตร (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 261) ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของข้อมูลหรือคะแนน
	n	แทน	จำนวนข้อมูล

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตรดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์.

2555 : 310)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยใช้สถิติ (Independent samples t- test) มีสูตรดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 272)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาในการแจกแจงแบบ t
\bar{X}_1	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
\bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
n_1	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
n_2	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) มีสูตรดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 277)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงของ F
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจึงทำการทดสอบตามวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's method) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 346)

$$CV_d = \sqrt{(K-1)(F^*)(MS_{\text{Within}})\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}$$

เมื่อ	K	แทน	จำนวนกลุ่มในกลุ่มตัวอย่าง
	F*	แทน	ค่า F ที่เปิดจากราง (Critical value)
	MS _{within}	แทน	ค่า Mean square within group ที่คำนวณไว้แล้วในการวิเคราะห์ความแปรปรวน
	n ₁ , n ₂	แทน	จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา (t - distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา (F - distribution)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังปรากฏในตาราง 4.1
ต่อไปนี้เป็น

ตาราง 4.1 จำนวน และร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทของวุฒิ
การศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. วุฒิการศึกษา		
1.1 ปริญญาตรี	122	56.20
1.2 สูงกว่าปริญญาตรี	95	43.80
รวม	217	100.00
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		
2.1 ต่ำกว่า 5 ปี	48	22.10
2.2 5 – 10 ปี	128	59.00
2.3 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	41	18.90
รวม	217	100.00

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 217 คน เมื่อจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 43.80 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 - 10 จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ดังปรากฏในตาราง 4.2 - 4.7 ต่อไปนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัด
การศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์
ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้าน

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษา ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.43	0.39	มาก	1
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.36	0.41	มาก	2
3. ด้านกิจการนักเรียน	4.28	0.43	มาก	5
4. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.29	0.43	มาก	4
5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	4.33	0.35	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.34	0.24	มาก	

จากตาราง 4.2 พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่
ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมา ด้านการจัดการเรียนการสอน
($\bar{X} = 4.36$) และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.33$) ตามลำดับ

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมและรายข้อ

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงเพิ่มเติม เป้าหมายของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา	4.49	0.62	มาก	1
2. นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงเพิ่มเติมกลุ่ม สาระการเรียนรู้จัดกิจกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้	4.43	0.63	มาก	5
3. ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.46	0.67	มาก	2
4. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยการบูรณาการตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.45	0.62	มาก	3
5. นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำแผนการ จัดการเรียนรู้	4.39	0.68	มาก	8
6. มีเครื่องมือ/วิธีการวัดผลและประเมินผลการจัดแผนการ เรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละกลุ่ม สาระการเรียนรู้ให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น	4.42	0.64	มาก	7
7. นำผลการติดตาม ประเมินผล ไปใช้พัฒนาแผนการจัดการ เรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.37	0.66	มาก	9
8. ผลิตสื่อ ใช้สื่อ และการเผยแพร่สื่อ มาใช้ในการจัดการเรียน การสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และเข้าใจหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	4.43	0.67	มาก	5
9. นำผลการติดตามและประเมินผลมาใช้ในการพัฒนาการใช้ สื่อ การผลิตสื่อ และเผยแพร่สื่อรวมไปถึงแหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปบูรณาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น	4.44	0.66	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.43	0.39	มาก	

จากตาราง 4.3 พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้าน การพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ใน ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุง เพิ่มเติมเป้าหมายของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมาคือ ข้อ 3 ดำเนินการตาม แผนการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.46$) ส่วน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 7 นำผลการติดตาม ประเมินผล ไปใช้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.45$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัด การศึกษาของศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
10. นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดกิจกรรมเพื่อฝึก ทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์และการแก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวัน	4.37	0.65	มาก	5
11. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเชื่อมโยงสู่ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และ สังคมโลก	4.47	0.62	มาก	1
12. จัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ผู้เรียนโดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงภายใน สถานศึกษา	4.35	0.67	มาก	7
13. จัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา	4.41	0.65	มาก	3
14. นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีผลงาน ปรากฏให้เห็นประจักษ์	4.43	0.62	มาก	2
15. นำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้ในการขับเคลื่อนหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	4.35	0.73	มาก	7

ตาราง 4.4 (ต่อ)

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
16. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.39	0.69	มาก	4
17. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์และตระหนักใน ความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	4.35	0.69	มาก	7
18. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา เป็นแนวในการปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อการ พัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม	4.36	0.57	มาก	6
19. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีทักษะค่านิยมและจริยธรรมที่ดีใน การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียน รู้จักสามัคคี เกิดการเรียนรู้คุณธรรม เพื่อนำไปสู่สันติสุข	4.22	0.70	มาก	11
20. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนและสภาพแวดล้อม ที่มีอยู่	4.31	0.70	มาก	10
รวมเฉลี่ย	4.36	0.41	มาก	

จากตาราง 4.4 พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู
ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 11 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงโดยการเชื่อมโยงสู่ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก ($\bar{X} = 4.47$)
รองลงมาคือ ข้อ 14 นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยให้
นักเรียนมีส่วนร่วมและมีผลงานปรากฏให้เห็นประจักษ์ ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ
ข้อ 19 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีทักษะค่านิยมและจริยธรรมที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่าง
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียน รู้จักสามัคคี เกิดการเรียนรู้คุณธรรม เพื่อนำไปสู่สันติสุข
($\bar{X} = 4.22$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้านกิจการนักเรียน โดยรวมและรายข้อ

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
21. มีระบบแนะแนว ระบบดูแลนักเรียน การส่งเสริมทักษะอาชีพให้ผู้เรียนรู้จักการพอประมาณ เหมาะสมกับภูมิสังคมตามศักยภาพของตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.28	0.72	มาก	4
22. ดำเนินการตามระบบแนะแนว ระบบดูแลนักเรียน ส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.28	0.68	มาก	4
23. ติดตามผล ประเมินผล และสรุปผลการดำเนินการตามระบบแนะแนวระบบดูแลนักเรียน การส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อผู้เรียน	4.30	0.65	มาก	3
24. จัดกิจกรรมกลุ่มจิตอาสา ที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความตระหนักในการดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและยั่งยืน	4.21	0.73	มาก	9
25. ติดตามผล ประเมินผล การปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมกลุ่มจิตอาสา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.38	0.69	มาก	2
26. ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดทำโครงการ โครงการเสริมทักษะอาชีพ ที่หลากหลายตามภูมิสังคมและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา	4.27	0.74	มาก	6
27. ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดตั้งชุมนุมหรือชมรม ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.14	0.69	มาก	10

ตาราง 4.5 (ต่อ)

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
28. ดำเนินการจัดกิจกรรมชุมนุมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน เกิดความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รวมทั้งมีความรู้และมีคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	4.25	0.67	มาก	8
29. ส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม หรือหลักคำสอนศาสนาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	4.26	0.70	มาก	7
30. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม การใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นวัฒนธรรมหรือหลักคำสอนศาสนาที่บูรณาการ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ชุมชน	4.41	0.66	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.28	0.43	มาก	

จากตาราง 4.5 พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู
ด้านกิจการนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ใน
ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 30 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม การใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมหรือหลักคำสอนศาสนาที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไป
สู่ชุมชน ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือ ข้อ 25 ติดตามผล ประเมินผล การปฏิบัติตามแนวทางการจัด
กิจกรรมกลุ่มจิตอาสา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.38$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ
ข้อ 27 ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดตั้งชุมนุมหรือชมรม ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
($\bar{X} = 4.14$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยรวมและรายข้อ

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
31. สำรวจความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาและส่งเสริมให้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.39	0.74	มาก	1
32. มีแผนงาน หรือ โครงการพัฒนาบุคลากรที่ให้ความรู้และแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	4.39	0.66	มาก	1
33. มีการพัฒนาบุคลากร โดยการจัดประชุมอบรม สัมมนา ศึกษานแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	4.25	0.75	มาก	8
34. ติดตามผล ประเมินผล การพัฒนาบุคลากรในด้านการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.29	0.68	มาก	5
35. นำผลการติดตามประเมิน การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	4.29	0.69	มาก	5
36. ส่งเสริมให้บุคลากร ในสถานศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ	4.21	0.78	มาก	10
37. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักศักยภาพของตนเองตามความพอประมาณตามภูมิสังคม มีคุณธรรม มีความรู้ มีเหตุผล ดำเนินชีวิตแบบอย่างวิถีไทยอย่างสมดุล และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.24	0.75	มาก	9
38. มีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองให้รู้จักศักยภาพของตนเอง มีจิตสำนึกด้านจิตอาสา/จิตสาธารณะดำเนินชีวิตแบบอย่างวิถีไทย	4.26	0.071	มาก	7

ตาราง 4.6 (ต่อ)

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
39. จัดหาวิทยากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้เพิ่มเติม	4.30	0.64	มาก	3
40. จัดกิจกรรมการแนะแนวเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาที่ เหมาะสมกับผู้เรียน	4.30	0.66	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.29	0.43	มาก	

จากตาราง 4.6 พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูด้านการพัฒนาบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 31 สำรวจความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาและส่งเสริมให้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และข้อ 32 มีแผนงาน หรือ โครงการพัฒนาบุคลากรที่ให้ความรู้และแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมาคือ ข้อ 39 จัดหาวิทยากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้เพิ่มเติม และข้อ 40 จัดกิจกรรมการแนะแนวเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.30$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 36 ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ ($\bar{X} = 4.21$)

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมและรายข้อ

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
41. ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและการวางแผน	4.38	0.70	มาก	2
42. ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.34	0.70	มาก	3
43. ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนและการจัดสภาพและบรรยากาศในสถานศึกษา	4.41	0.57	มาก	1
44. ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน สถานศึกษา	4.30	0.63	มาก	8
45. ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมติดตามและ ประเมินผลการจัดการศึกษา	4.33	0.66	มาก	5
46. ผู้เรียนมีโอกาสใช้กระบวนการกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน	4.30	0.75	มาก	8
47. รูปแบบการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชนและสังคม	4.26	0.75	มาก	10
48. บุคคล องค์กร หน่วยงานภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.32	0.67	มาก	6
49. มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนนอก ระบบ	4.34	0.65	มาก	3
50. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม	4.32	0.70	มาก	6
รวมเฉลี่ย	4.33	0.35	มาก	

จากตาราง 4.7 พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู

ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 43 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสภาพและบรรยากาศในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือ ข้อ 41 ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผน ($\bar{X} = 4.38$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 47 รูปแบบการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.26$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ดังปรากฏในตาราง 4.8 - 4.9 ต่อไปนี้

ตาราง 4.8 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้าน

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.54	0.29	4.29	0.46	4.43**
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.40	0.38	4.33	0.45	1.21
3. ด้านกิจการนักเรียน	4.30	0.45	4.25	0.40	0.85
4. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.29	0.43	4.29	0.42	0.02
5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	4.44	0.39	4.19	0.35	5.33**
รวมเฉลี่ย	4.39	0.23	4.27	0.23	3.67**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.8 พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนก

เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.9 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมและรายด้าน

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	ต่ำกว่า 5 ปี		5 – 10 ปี		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.60	0.30	4.41	0.40	4.28	0.40	7.99**
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.48	0.24	4.32	0.46	4.35	0.42	2.52
3. ด้านกิจการนักเรียน	4.44	0.30	4.20	0.47	4.32	0.37	5.86**
4. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.40	0.37	4.26	0.43	4.26	0.44	1.92
5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	4.54	0.21	4.29	0.38	4.20	0.28	13.35**
รวมเฉลี่ย	4.49	0.17	4.30	0.25	4.29	0.20	14.08**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.9 พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านกิจการนักเรียน และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ่ ดังตาราง 4.10 – 4.13 ดังนี้

ตาราง 4.10 เปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มี
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
		4.49	4.30	4.29
ต่ำกว่า 5 ปี	4.49	-	0.19**	0.20**
5 – 10 ปี	4.30	-	-	0.01
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	4.29	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.10 เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี กับ 5 – 10 ปี และต่ำกว่า 5 ปี กับมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.11 เปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มี
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน ด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
		4.60	4.41	4.28
ต่ำกว่า 5 ปี	4.60	-	0.19**	0.32**
5 – 10 ปี	4.41	-	-	0.13
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	4.28	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.11 เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี กับ 5 – 10 ปี และต่ำกว่า 5 ปี กับมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการพัฒนาหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.12 เปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน ด้านกิจกรรมนักเรียนเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
		4.44	4.20	4.32
ต่ำกว่า 5 ปี	4.44	-	0.24**	0.12
5 – 10 ปี	4.20		-	-0.12
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	4.32			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.12 เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี กับ 5 – 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านกิจกรรมนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.13 เปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มี
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
		4.54	4.29	4.20
ต่ำกว่า 5 ปี	4.54	-	0.25**	0.34**
5 - 10 ปี	4.29	-	-	0.09
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	4.20	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.13 เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
ต่ำกว่า 5 ปี กับ 5 - 10 ปี และต่ำกว่า 5 ปี กับมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการนำหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ส่วนคู่อื่น
ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาใช้จัดการศึกษาของศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์
ปรากฏตามตาราง 4.14 ดังนี้

ตาราง 4.14 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจรวมไปถึงกระบวนการใน ดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับ บุคลากรทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู รวมไปถึงชุมชน	15	25.00
2. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และเป็นแกนนำในการบูรณาการหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา	13	21.67
3. สถานศึกษาควรมีเกณฑ์การประเมิน และการสนับสนุน ในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครูที่ สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	10	16.67
4. ควรจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาในการดำเนินงานตามนโยบาย การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	9	15.00
5. หลักสูตรควรเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น จัดรายวิชาเพิ่มเติม ที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามถนัด ความสามารถและความ เข้าใจ	6	10.00
6. ควรทำความเข้าใจในการนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติของครูผู้สอน สามารถสำรวจความต้องการของผู้เรียนให้ครบทุกสาระ	4	6.66
7. ควรมีการมอบหมายงานที่เหมาะสมมีการสร้างและพัฒนานวัตกรรม และกิจกรรมที่หลากหลาย พัฒนาสื่อ เครื่องมือในการจัดการเรียน การสอน	3	5.00
รวม	60	100.00

จากตาราง 4.12 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจรวมไปถึงกระบวนการในดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากรทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู รวมไปถึงชุมชน (ร้อยละ 25.00) รองลงมาคือ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และเป็นแกนนำในการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา (ร้อยละ 21.67) และสถานศึกษาควรมีเกณฑ์การประเมิน และการสนับสนุนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครูที่สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 16.67)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำเสนอการสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ครูจำนวน 485 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เกรงซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่มี 3 ลักษณะ ได้แก่ แบบสำรวจรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด โดยได้รับคำปรึกษาแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาหาค่าอำนาจจำแนก โดยการทดสอบ t-test ถ้าค่า t มีค่า 1.75 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ มีค่าอำนาจจำแนกสูง ผลปรากฏว่าผ่านเกณฑ์ทั้งหมด หรือมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.24 – 7.88 และนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ผลปรากฏว่าค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามและหนังสือถึงครูการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วขอรับแบบสอบถามด้วยตัวเองภายในเวลาที่กำหนดกรณีมีแบบสอบถามที่ไม่ได้รับคืนผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามด้วยตนเอง สามารถเก็บรวบรวมกลับคืนมาได้ 217 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

4.2 ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษาของศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษาของศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test independent)

4.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษาของศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมา ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ

2. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู ที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านกิจการนักเรียน และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจรวมไปถึงกระบวนการในดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากรทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู รวมไปถึงชุมชน รองลงมาคือ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และเป็นแกนนำในการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา และสถานศึกษาควรมีเกณฑ์การประเมิน และการสนับสนุนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนของครูที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของครู พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาทำให้บุคลากรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมีการประเมินผลการประกันคุณภาพและครูทุกคนได้รับการปฐมนิเทศทำความเข้าใจในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้มีสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในปี 2550 ไม่นต่ำกว่า 800 แห่งและพัฒนาขยายผลภายในปี 2552 จำนวน 800 แห่งทุกจังหวัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 11) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ มาพร (2551 : 88 - 90) ได้ศึกษาความพร้อมและเปรียบเทียบความพร้อมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า 1) ความพร้อมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษาโดยภาพรวม ทั้ง 6 ด้าน พบว่า มีความพร้อมในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยรายด้าน พบว่า มีความพร้อมในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ย 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายใน ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา ด้านการให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิตา ลอยโพยม (2552 : 74 - 75) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า สภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงไม่ได้ลงสู่การปฏิบัติตามขอบเขตภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่ามีการลงมือปฏิบัติและเป็นตัวขับเคลื่อนในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการพัฒนาหลักสูตร การนำผลติดตามและประเมินผลมาใช้เพื่อการพัฒนาการใช้สื่อ การผลิตสื่อ และเผยแพร่สื่อรวมไปถึงแหล่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดกิจกรรมการตามมาตรฐานการเรียนรู้ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิพาวรรณ์ รอดช้าง (2554 : 146 – 147) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตาม วุฒิการศึกษา การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครอบครัว และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยมีความตั้งใจและมีความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาได้ดีกว่าครูที่มีประสบการณ์มากทั้งในด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่างกัน เรื่องให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการวางแผน การแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิต การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนนอกระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิพาวรรณ์ รอดช้าง (2554 : 146 – 147) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาตามธรรมชาติของผู้บริหารและครู สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติตาม

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครอบครัว และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา เจริญยิ่ง (2556 : 55 – 56) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาศูนย์เครือข่าย กัลลหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจรวมไปถึงกระบวนการในดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากรทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู รวมไปถึงชุมชน ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และเป็นแกนนำในการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา และสถานศึกษาควรมีเกณฑ์การประเมิน และการสนับสนุนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครูที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิตา ลอยโพยม (2552 : 74 – 75) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 คือ ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกับสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การพัฒนาที่แท้จริง และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่สามารถวัดประเมินผลการดำเนินการในสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวลิต จันทร์ศรี (2550 : 105 - 108) ได้ศึกษาสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 1 คือ วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยี สารสนเทศ ช่วงชั้นที่ 2 คือ ภาษาอังกฤษกับเศรษฐกิจพอเพียง และการปลูกผักสวนครัว รั้วกินได้ ช่วงชั้นที่ 3 คือ การรู้จักสามัคคี และการอยู่ดี กินดี และช่วงชั้นที่ 4 คือ จิตสำนึกสาธารณะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรพัฒนาระบบการติดตามประเมินผล การพัฒนาบุคลากรให้มีรูปแบบที่ชัดเจนครอบคลุมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

2. ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การพัฒนาแท้จริง
3. ควรมีการระดมทุนและจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาในการดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. ควรพัฒนาและส่งเสริมการจัดทำสื่อและหาแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น
5. ควรต้องให้ความสำคัญต่อหลักสูตร เน้นการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชนในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. ควรศึกษาการพัฒนาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กชกร ชำนาญกิตติชัย และคณะ. (2554). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กรมพัฒนาชุมชน. (2557). แคนนำกับการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบโดยชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน.
- กรมวิชาการ. (2550ก). คู่มือพัฒนาหนังสือการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2550ข). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2550ค). การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. เอกสารชุดแนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- _____. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2550). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สำนักพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2550). เครื่องมือนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2550. (เอกสารประกอบการประชุม). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2551). คู่มือรับสมัครสำหรับหน่วยงานประเมินเบื้องต้น สถานศึกษาแบบอย่างการจกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ 2552. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- กลุ่มนโยบายและแผน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. (2550). แผนปฏิบัติราชการประจำปี 2550 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. ราชบุรี : สำนักเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 2.

- กันตยา มานะกุล. (2550). การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิริติวัฒน์ อัครเส. (2543). การดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยชัน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกษม วัฒนชัย. (2550). ถอดรหัสเศรษฐกิจพอเพียงเวอร์ชันการศึกษา. หนังสือมติชนสุดสัปดาห์. 27(1395). แหล่งที่มา : <http://www.pathum1.net/sufficiency>
- เกสร กฤณาใหม่. (2549). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและสถิติการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.
- _____. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554). กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- คณะทำงานบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน. (2550). ตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เล่ม 3 ช่วงชั้นที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548ก). เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2548ข). การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2549). ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชตั้งแต่พุทธศักราช 2493 – 2546 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550). การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2550). รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ปี 2550. กรุงเทพฯ : คีน พับพลิชซิ่ง (ประเทศไทย).

- จุฑา เทียนไทย. (2550). การจัดการมุมมองนักบริหาร. กรุงเทพฯ : แมคกรอ-ฮิล.
- ชวลิต จันทร์ศรี. (2550). สารการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2. มหาสารคาม : สำนักงานพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541). Good Governance กับการปฏิรูปการศึกษา – การปฏิรูป การเมือง. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องระบบบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากร สำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน 12 ปี ที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ณรงค์ โชควัฒนา. (2542). เศรษฐกิจชุมชนทางเลือกเพื่อทางรอดของสังคมไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ณลิตา อรัญยะพันธุ์. (2552). การบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. สารนิพนธ์ รัช.ม. (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2550). Model การจัดการเรียนรู้ ตามปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ชารอักษร.
- ทศนา เขมมณี. (2543). 14 วิธีสอน สำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิตา ลอยโพยม. (2552). การจัดการศึกษาคตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : วี.อินเตอร์ พริ้นท์.
- นริสา คิลกฤษณ์สิทธิ์. (2551). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน กาทอติก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นฤมล ภิรมย์. (2557). การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. งานนิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

- บุญชอบ ปิ่นทอง. (2545). การศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเสริม บุญเจริญผล. (2543). “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”, วารสารวิชาการเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกริก. 1(1) : 4.
- ปรมัตต์ โปคาพล. (2545). การประเมินผลโครงการพัฒนาความสามารถและการเรียนรู้ใน
การพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ รศ.ม.
(สาขารัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประจักษ์ นาหนองคูม. (2543). การศึกษาการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนว
พระราชดำริ ของโรงเรียนแกนนำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภาพร สุปัญญา. (2550). “การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงของแกนนำ
หมู่บ้านที่เข้าร่วม โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดขอนแก่น”, วารสารวิชาการ.
19(1) : 31 – 42.
- ประเวศ วะสี. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.
กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- ประเวศ วะสี. (2548). การจัดการความรู้ : กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพ และ
ความสุข. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- ประสพโชค มั่งสวัสดิ์. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2546). การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550ก). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ :
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
_____. (2550ข). “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา”, วารสารวิชาการ. 10(4) : 6.
- ฝ่ายวิชาการ มูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ. (2549). พัฒนากสิกรรมธรรมชาติสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง.
พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : เดอะ พับบลิช.

- พนิดา เจริญยิ่ง. (2556). ความคิดเห็นของครูในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายกัลปพฤกษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2546). พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- พศิน รัชเดชานนท์. (2551). “การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”. วารสารข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา. 28(2) : 29 – 35.
- พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์. (2545). บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พินสุดา สิริธรงค์ และสมศักดิ์ คลประสิทธิ์. (2541). รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541 องค์กรปกครองท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พิชญ์ ศิลรักษ์. (2542). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ต่อการส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). การวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพโรจน์ วงษ์ดีไทย. (2551). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการบริหารงาน ของเทศบาลเมืองพนัสนิคม. รายงานการศึกษาอิสระ ร.ป.ม. (สาขาวิชาการปกครอง ท้องถิ่น) ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เมตตา นกเกตุ. (2546). การนำเสนอรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาใน โรงเรียนสังกัดเทศบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เมธี กลิ่นสกุล. (2545). การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี เกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารและ การจัดการศึกษาให้องค์กรบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2552). “การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา : แนวคิดเชิงปฏิบัติ ในการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความพอเพียงที่ยั่งยืน”, วารสารวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 4 (10) : 6 – 9.
- วิชัย ดันศิริ. (2543). คำอธิบาย พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2553). จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา : กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิพาวรรณ รอดช้าง. (2554). การบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) ลพบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ศรณันท์ มีหวัง. (2555). ศึกษาสภาพการบริหารการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ศรินยา ดวงสัน. (2552). การประเมินหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาริชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน จังหวัดขอนแก่น. (2549). คู่มือการแก้ปัญหาสังคมและความยากจนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับพนักงานฝ่ายปกครอง กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้านจังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน จังหวัดขอนแก่น.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2550). องค์กรและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- สกล พรหมสิน. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลหงษ์เจริญ อำเภอน้ำแซะ จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมพร เทพสิทธิ. (2548). เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- สนั่น สุขเหลือ. (2547). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุรินทร์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

- สันติ พรหมจันทร์. (2546). สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา). เลข : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สันติ อวรรณมา (2551). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สามารถ แก้วลาข. (2551). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงรากใหญ่ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. รายงานการศึกษาอิสระ ร.ป.ม. (สาขาการวิชาการปกครองท้องถิ่น) ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2555. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา. (2550). กิ่งทศวรรษการประเมินคุณภาพภายนอก : รายงานผลการประชุมวิชาการเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). เกษตรทฤษฎีใหม่สู่การเรียนรู้. กรุงเทพฯ: หน่วยงานนิเทศก์ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). บันทึก สพฐ. 2550/2007. กรุงเทพฯ : กุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). สมุดบันทึกเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : อาร์ ซี แอล.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554)**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา**. (เอกสารประกอบการประชุม). กรุงเทพฯ : คณะกรรมการบริหาร โครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนันท์ ดิพลางม. (2549). **การประเมินโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2541). “การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ”, **วารสารส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม**. 10(46) : 4 – 5.
- _____. (2543). “การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง”, **วารสารข้าราชการ**. 45(2) : 1 - 6.
- _____. (2548). **แนวคิดของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : ชรรรมสาร.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์. (2550). **ทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และเขียน**. นนทบุรี : ซี.ซี. นอลลิคจ์ ลิงคส์.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรีพร วงศ์สวัสดิสุข. (2551). **การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนราชวินิต มัธยม**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสกสรร สามสี. (2545). **การประเมินโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ ในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- เสนห์ จามริก (2542). **ปัญหาและอุปสรรคยุทธศาสตร์ชุมชนพึ่งตนเอง**. กรุงเทพฯ : กราฟฟิค
ฟอร์แมท.
- เสาวลักษณ์ มาพร. (2551). **ความพร้อมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาใน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(สาขาวิชาสังคมศึกษา) ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิชัย พันธเสน. (2549). **สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กองทุน
สนับสนุนการวิจัย.
- อัฐมา เจียมวิจิตร. (2556). **สภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ท
กรุงเทพ.
- อุดมพร อมรธรรม. (2549). **ปรัชญาการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ :
แสงดาว.
- Bigos, L. J. (1997). "Superintendents Use of the Curriculum Management Audit as Strategic
Approach to School District Change and Improvement," **Dissertation Abstract**.
Philadelphia : W.B. Saunders.
- Burton, D.T. (1973). **Supervisor Instruction : A developmental Process**. New York McGraw-
Hill Book.
- Craft, R.C. (1988). "Community attitudes toward education and levels of participation in school
affairs," **Dissertation Abstracts International**. 49(7) : 1633 - A.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essential of Psychological Testing**. 3rd ed. New York : Harper & Row
Publishers.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities,"
Education and Psychological Measurement. 30(3) : 607 – 610.
- Murdock, L. (1998). "An Analysis of the Impact of Curriculum Management Audits on Public
School Systems in Texas," **Dissertation Abstract International**. 4 : 812 – 814.
- Schottenfeld, L. (1976). "The Buckley Amendment and School - Community Relations,"
Dissertation Abstracts International. 37 : 1343 – A.
- United Nations Development Programme. (2007). **Thailand Human Development Report 2007
Sufficiency Economy and Human Development**. Bangkok : Keen Publishing.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๑๘๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๙ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวสมใจ สมรูป

ด้วย นายปิยะ ขะจีฟ้า นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภาณี จุโฑปะมา เป็นที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

กรท

สนท

(นางสาวสมใจ สมรูป)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะสังคมฯ ๐๓๓.๓๓๓๓

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ 7401-2

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๑๘๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๙ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.พรรณิ ราชจันทร์

ด้วย นายปิยะ ขะจีฟ้า นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภณี จุฑาปะมา เป็นที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ 7401-2

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ทรงอบ

(นางพรรณิ ราชจันทร์)
ผอ.กศน.อำเภอสตึก

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๑๑๘๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ อำเภอมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๙ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

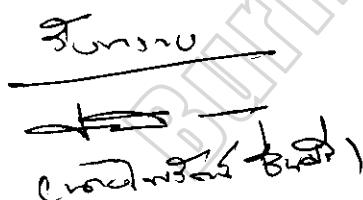
เรียน นายไพรัตน์ ชื่นศรี

ด้วย นายปิยะ ขะจีฟ้า นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภาณี จุฑาปะมา เป็นที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ไพรัตน์ ชื่นศรี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ 7401-2

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/๑๒๕๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์

ด้วย นายปิยะ ขะจีฟ้า นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เขต ๔ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภาณี จุฑาปะมา เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายปิยะ ขะจีฟ้า ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับ กำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/๑๒๗๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ด้วย นายปิยะ ขะจีฟ้า นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เขต ๔ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภาณี จุฑาปะมา เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของ
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัด
การศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม
องค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านกิจการนักเรียน
4. ด้านการพัฒนาบุคลากร
5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด

2. การตอบแบบสอบถามของท่านที่ตรงกับความเป็นจริง จะช่วยให้งานวิจัยครั้งนี้เกิด
ประโยชน์อย่างแท้จริง

3. ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม จะเก็บเป็นความลับและใช้เฉพาะในขอบเขตทาง
วิชาการเพื่อการวิจัยเท่านั้น

นายปิยะ ะจีฟ้า

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. วุฒិการศึกษา
 - () ปริญญาตรี
 - () สูงกว่าปริญญาตรี
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
 - () ต่ำกว่า 5 ปี
 - () 5 – 10 ปี
 - () มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เห็นว่าตรงกับความเป็นจริง และตามความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับมาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ ที่	การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
	ด้านการพัฒนาหลักสูตร					
1	นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงเพิ่มเติม เป้าหมายของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา					
2	นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้จัดกิจกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้					
3	ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในแต่กลุ่มสาระการเรียนรู้					
4	จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยการบูรณาการตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
5	นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการทำ แผนการจัดการเรียนรู้					
6	มีเครื่องมือ/วิธีการวัดผลและประเมินผลการจัดแผนการ เรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละ กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น					
7	นำผลการติดตาม ประเมินผล ไปใช้พัฒนาแผนการ จัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
8	ผลิตสื่อ ใช้อสื่อ และการเผยแพร่สื่อ มาใช้ในการจัดการ เรียนการสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และเข้าใจหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
9	นำผลการติดตามและประเมินผลมาใช้ในการ พัฒนาการใช้สื่อ การผลิตสื่อ และเผยแพร่สื่อรวมถึง แหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการจัดการเรียนการ สอนให้ดียิ่งขึ้น					

ข้อ ที่	การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
	ด้านการจัดการเรียนการสอน					
10	นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน					
11	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเชื่อมโยงสู่ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก					
12	จัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้เรียนโดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงภายในสถานศึกษา					
13	จัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา					
14	นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีผลงานปรากฏให้เห็นประจักษ์					
15	นำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา					
16	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
17	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์และตระหนักในความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
18	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวในการปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม					

ข้อ ที่	การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
19	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีทักษะค่านิยมและจริยธรรมที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียน รู้รักสามัคคี เกิดการเรียนรู้คุณธรรม เพื่อนำไปสู่สันติสุข					
20	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนและสภาพแวดล้อมที่มีอยู่					
ด้านกิจการนักเรียน						
21	มีระบบแนะแนว ระบบดูแลนักเรียน การส่งเสริมทักษะอาชีพให้ผู้เรียนรู้จักการพอประมาณ เหมาะสมกับภูมิสังคมตามศักยภาพของตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
22	ดำเนินการตามระบบแนะแนว ระบบดูแลนักเรียน ส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
23	ติดตามผล ประเมินผล และสรุปผลการดำเนินการตามระบบแนะแนวระบบดูแลนักเรียน การส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อผู้เรียน					
24	จัดกิจกรรมกลุ่มจิตอาสา ที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความตระหนักในการดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและยั่งยืน					
25	ติดตามผล ประเมินผล การปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมกลุ่มจิตอาสา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ ที่	การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
26	ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดทำโครงการ โครงการเสริมทักษะอาชีพ ที่หลากหลายตามภูมิสังคมและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา					
27	ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดตั้งชุมนุมหรือชมรม ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
28	ดำเนินการจัดกิจกรรมชุมนุมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รวมทั้งมีความรู้และมีคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
29	ส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมหรือหลักคำสอนศาสนาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
30	เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมหรือหลักคำสอนศาสนาที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ชุมชน					
ด้านการพัฒนาบุคลากร						
31	สำรวจความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาและส่งเสริมให้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง					
32	มีแผนงาน หรือ โครงการพัฒนาบุคลากรที่ให้ความรู้และแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา					
33	มีการพัฒนาบุคลากร โดยการจัดประชุมอบรม สัมมนา คุ้งานแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา					

ข้อ ที่	การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
34	ติดตามผล ประเมินผล การพัฒนาบุคลากรในด้านการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
35	นำผลการติดตามประเมิน การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น					
36	ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ					
37	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักศักยภาพของตนเองตามความพอประมาณตามภูมิสังคม มีคุณธรรม มีความรู้ มีเหตุผล ดำเนินชีวิตแบบอย่างวิถีไทยอย่างสมดุล และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
38	มีการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองให้รู้จักศักยภาพของตนเอง มีจิตสำนึกด้านจิตอาสา/จิตสาธารณะดำเนินชีวิตแบบอย่างวิถีไทย					
39	จัดหาวิทยากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้เพิ่มเติม					
40	จัดกิจกรรมการแนะแนวเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน					
41	ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผน					
42	ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					

ข้อ ที่	การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จัดการศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
43	ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและการจัดสภาพและบรรยากาศในสถานศึกษา					
44	ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา					
45	ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา					
46	ผู้เรียนมีโอกาใช้กระบวนการกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน					
47	รูปแบบการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม					
48	บุคคล องค์กร หน่วยงานภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต					
49	มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนนอกระบบ					
50	ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
จัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือและสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

แบบสอบถาม	ค่า t	แบบสอบถาม	ค่า t
ข้อ 1	3.22	ข้อ 26	6.69
ข้อ 2	3.61	ข้อ 27	3.76
ข้อ 3	5.40	ข้อ 28	6.21
ข้อ 4	4.56	ข้อ 29	5.67
ข้อ 5	3.30	ข้อ 30	5.21
ข้อ 6	2.85	ข้อ 31	4.86
ข้อ 7	3.44	ข้อ 32	3.80
ข้อ 8	3.71	ข้อ 33	4.87
ข้อ 9	5.63	ข้อ 34	4.26
ข้อ 10	3.94	ข้อ 35	5.64
ข้อ 11	4.26	ข้อ 36	5.41
ข้อ 12	4.94	ข้อ 37	5.02
ข้อ 13	4.42	ข้อ 38	4.49
ข้อ 14	5.35	ข้อ 39	3.86
ข้อ 15	5.37	ข้อ 40	3.61
ข้อ 16	7.38	ข้อ 41	3.76
ข้อ 17	5.85	ข้อ 42	3.43
ข้อ 18	6.76	ข้อ 43	3.10
ข้อ 19	5.13	ข้อ 44	4.31
ข้อ 20	4.77	ข้อ 45	2.24
ข้อ 21	5.85	ข้อ 46	3.26
ข้อ 22	5.62	ข้อ 47	2.56
ข้อ 23	5.73	ข้อ 48	5.29
ข้อ 24	7.88	ข้อ 49	2.81
ข้อ 25	6.96	ข้อ 50	1.99

ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.9052

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายปิยะ ขะจีฟ้า
วันเดือนปีเกิด	เกิดวันพฤหัสบดี ที่ 13 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2521
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 15 หมู่ 5 ตำบลคอนมนต์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 31150
ตำแหน่ง	ครู กศน. ตำบล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2535 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านนาลาว ตำบลคอนมนต์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2538 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนสตึก ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2541 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนสตึก ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2547 ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (คบ.) เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรีรัมย์ พ.ศ. 2560 ปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์